

KATRINA

KAMMARMUSIKFESTIVAL

ÅLAND 5–10 AUGUSTI 2024

Tema: Natt

Konstnärlig ledare: Cecilia Zilliacus

BILJETTER & INFO

BILJETTER & PROGRAM

Biljetter och program kan köpas i Alandica, Strandgatan 33, 22100 Mariehamn, tfn. +358 18 24570 och på www.alandica.ax.

OBS! Program till konserterna i S:t Görans kyrka i Mariehamn säljs endast en timme före konserten vid dörren.

Biljetter och program säljes även en timme före konsertstart vid dörren. Biljett- och programpris anges vid varje konsert. Det lägre priset avser medlemmar i Kulturföreningen Katrina samt studerande under 26 år. Fri entré gäller för alla under 18 år förutsatt att det finns lediga platser.

KONSERTPASS

Ett konsertpass kostar 150 euro och ger inträde till samtliga festivalevenemang. Säljes endast via festivalkansliet, info@katrina.ax, tfn +358 40 1649310.

TREDAGARSPASS

3-konserter biljett 50 €. Ger inträde till tre valfria konserter. Säljes endast via festivalkansliet, info@katrina.ax, tfn +358 40 1649310.

FOTOGRAFERING

Fotografering, ljud- eller bildupptagning är inte tillåtet under konserterna utan särskild överenskommelse med arrangören.

KONTAKT & INFORMATION

Kulturföreningen Katrina
Norra Esplanadgatan 5
AX-22100 Mariehamn, Åland
Tfn. +358 40 1649310
info@katrina.ax
www.katrina.ax

TACK

Vi tackar våra sponsorer, bidragsgivare och samarbetspartners Alandica Kultur & Kongress, Bagarstugan Café & Vin, Finström-Geta församling, Föreningen Konstsamfundet, Hotell Arkipelag, Jomala församling, Kulturfonden för Finland och Danmark, Kulturfonden för Sverige och Finland, Mariehamns församling, Mariehamns stad, Stiftelsen Emelie och Rudolf Gesellius fond, Svenska kulturfonden, Sveriges generalkonsulat, William Thuringss stiftelse, Ålands landskapsregering, Ålands musikinstitut samt alla annonsörer, medverkande artister och personal.

Omslagsfoto: Tina Axelsson.

**Svenska
kulturfonden**

**Sveriges generalkonsulat
Mariehamn**

**MARIEHAMNS
STAD**

ÅLANDS MUSIKINSTITUT

**KONST
SAMFUNDET**

Kära publik!

Vi ska inte sova bort sommarnatten, den är för ljus och varm, nej då ska vi gå under lövtunga björkar, tysta och arm i arm ... (Text: Aslaug Låstad Lygre / svensk text: Susanne Löwenhard. Musik: Geirr Tveitt)

Katrina 2024 sover inte bort sommarnatten utan ägnar sig aktivt åt nattsudd och jubilerande, om än inte bara nattetid!

Arnold Schönberg skulle ha fyllt 150 år 2024 och det uppmärksammar vi med några de mest episka verken från hans penna – Verklärte Nacht, Pierrot Lunaire och den andra stråkkvartetten. Andra tonsättarjubilarer, som också redan gett sig in i den eviga natten, PH Nordgren och Jack Mattsson, tar plats och firar även det åländska. Och mera åländskt:

Kulturföreningen Katrina – en verkligt viktig del av Ålands stolta kulturtradition – firar 25 års verksamhet och Katrina kammarkör deltar i öppningskonserten.

Två hustonsättare har vi också: Lotta Wennäkoski och Steingrímur Rohloff. Båda har skrivit nya verk särskilt för vår festival!

Allt detta och mycket mer går att läsa om i denna programbok och lovar bli en härlig festival med nytt, gammalt och allt däremellan!

Kära publik – sjusovare och sömntutor, fårräk-nare, nattugglor och vargtimmesforskare – njut av en söngfösare och något sömnpiller, upplev ljuva drömmar och mardrömmar, bryska uppvaknanden och milt klingande väckarklockor.

Katrina önskar er en riktigt god natt – hela festivalveckan!

Cecilia Zilliacus, konstnärlig ledare

PROGRAMÖVERSIKT

MÅNDAG 5.8.2024

19.00 "Nattliga förvandlingar"

Saltviks kyrka

(program 20/15 €)

A. Borodin – G. Ligeti –
PH Nordgren – F. Schubert
Kerstin Avemo (sopran), Petri
Kumela (gitarr), Mikko Ivars
(cello), Zilliacuskvartetten:
Cecilia Zilliacus (violin), Julia-
Maria Kretz (violin), Ylvali
McTigert Zilliacus (viola), Kati
Raitinen (cello)

TISDAG 6.8.2024

10.00 "Frukostkvart"

Bagarstugan Café & Vin,
Mariehamn (fri entré)

Cecilia Zilliacus (konstnärlig
ledare, violin), Steingrímur
Rohloff & Lotta Wennäkoski
(hustonsättare), Kerstin
Avemo (sopran), Petri Kumela
(gitarr), Mikko Ivars (cello)

19.00 "Från gatan i Madrid till sjömanskyrkan i Mariehamn"

Sankt Görans kyrka,
Mariehamn (fri entré/
program 30/25 € säljes
endast vid dörren)

L. Boccherini – J. Mattsson
– P. Nørgård/F. Schubert
– S. Rohloff – F. Schubert
– A. Schönberg –
L. Wennäkoski
Sara Hammarström (flöjt),
Kerstin Avemo (sopran),
Therese Karlsson (sopran),
Eriikka Maalismaa (violin),

Mikko Ivars (cello), Petri
Kumela (gitarr), Emil
Holmström (piano)
Katrina kammarkör & Pipsa
Juslin (dirigent)
Zilliacuskvartetten: Cecilia
Zilliacus (violin), Julia-Maria
Kretz (violin), Ylvali McTigert
Zilliacus (viola), Kati Raitinen
(cello)
Messiaen Quartet Copen-
hagen: Malin William-Olsson
(violin), Kristoffer Hyldig
(piano), Carl-Oscar Østerlind
(cello), Viktor Wennesz
(klarinet)

ONSDAG 7.8. 2024

10.00 "Frukostkvart"

Bagarstugan Café & Vin,
Mariehamn (fri entré)
Cecilia Zilliacus (konstnärlig
ledare, violin), Therese
Karlsson (sopran), Eriikka
Maalismaa (violin), Emil
Holmström (piano), Elin
Manselin (ciceron)

12.00 "Konstvärken" – hur blir musiken till?

Ålands konstmuseum,
Mariehamn (entré, se
www.konstmuseum.ax)
Tonsättarseminarium med
Steingrímur Rohloff & Lotta
Wennäkoski
Petri Kumela (gitarr)
Zilliacuskvartetten: Cecilia
Zilliacus (violin), Julia-Maria
Kretz (violin), Ylvali McTigert
Zilliacus (viola), Kati Raitinen
(cello)

19.00 "En natt i Schumanns liv"

Sankt Görans kyrka,
Mariehamn (fri entré/
program 25/20 € säljes
endast vid dörren)
R. Schumann/A. Maier (arr.)
– S. Rohloff – R. Schumann
– L. Wennäkoski
Eriikka Maalismaa (violin),
Petri Kumela (gitarr), Emil
Holmström (piano)

21.00 "Nattmacka" med Carina Karlsson (poet och författare)

Alandicas foajé, Mariehamn
(program 20/15 €)
J. M. Cano – W. A. Mozart
– A. Pärt m.fl.
Therese Karlsson (sopran),
Sara Hammarström (flöjt),
Eriikka Maalismaa (violin),
Malin William-Olsson (violin),
Cecilia Zilliacus (violin), Kati
Raitinen (cello), Emil
Holmström (piano)

TORSDAG 8.8.2024

10.00 "Frukostkvart"

Bagarstugan Café & Vin,
Mariehamn (fri entré)
Cecilia Zilliacus (konstnärlig
ledare, violin), Steingrímur
Rohloff & Lotta Wennäkoski
(hustonsättare), Sara Ham-
marström (flöjt), Messiaen
Quartet Copenhagen: Malin
William-Olsson (violin),
Kristoffer Hyldig (piano),
Carl-Oscar Østerlind (cello),
Viktor Wennesz (klarinet)

12.00 "Barnkonsert"

Alandicas foajé, Mariehamn
(fri entré)
Elin Manselin leder oss
genom skymning, spök-
timme, djupsömn,
vargtimme och gryning!
L. Boulanger – J. Brahms –
W. A. Mozart –
S. Rohloff – A. Schönberg –
L. Wennäkoski
Festivalartister

15.00 Konsert med mästarkursens elever

Ålands musikinstitut,
Mariehamn (fri entré)

19.00 "Mellan natt och regn"

Finströms kyrka
(program 20/15 €)
D. Bacheler – K. Saariaho –
A. Schnittke – T. Takemitsu
– A. Vivaldi – L. Wennä-
koski (uruppförande)
Sara Hammarström (flöjt),
Petri Kumela (gitarr), Eriikka
Maalismaa (violin)
Zilliacuskvartetten: Cecilia
Zilliacus (violin), Julia-Maria
Kretz (violin), Ylvali McTigert
Zilliacus (viola), Kati Raitinen
(cello)

21.30 "Verklärte Nacht"

Sankt Görans kyrka,
Mariehamn (fri entré/
program 20/15 € säljes
endast vid dörren)
A. Schönberg

Cecilia Zilliacus (violin), Julia-
Maria Kretz (violin), Malin
William-Olsson (viola), Ylvali
McTigert Zilliacus (viola), Kati
Raitinen (cello), Carl-Oscar
Østerlind (cello)

FREDAG 9.8.2024

10.00 "Frukostkvart"

Bagarstugan Café & Vin,
Mariehamn (fri entré)
Cecilia Zilliacus (konstnärlig
ledare, violin), Steingrímur
Rohloff & Lotta Wennäkoski
(hustonsättare), Zilliacus-
kvartetten: Cecilia Zilliacus,
Julia-Maria Kretz (violin),
Ylvali McTigert Zilliacus
(viola), Kati Raitinen (cello),
Carita Holmström (tonsät-
tare)

12.00 "Dagdrömmar"

Sankt Görans kyrka,
Mariehamn (fri entré/
program 20/15 € säljes
endast vid dörren)
G. Bacewicz –
C. Holmström – S. Rohloff
– L. Wennäkoski
Eriikka Maalismaa (violin),
Emil Holmström (piano)
Messiaen Quartet Copenha-
gen: Malin William-Olsson
(violin), Kristoffer Hyldig
(piano), Carl-Oscar Østerlind
(cello), Viktor Wennesz
(klarinet)

19.00 "Mångalen"

Jomala kyrka
(program 25/20 €)
L. Boulanger – C. Debussy
– G. Fauré – S. Rohloff
(uruppförande) – A. Schön-
berg – L. Wennäkoski
Sara Hammarström (flöjt),
Kerstin Avemo (sopran),
Eriikka Maalismaa (violin),
Emil Holmström (piano)
Zilliacuskvartetten: Cecilia
Zilliacus (violin), Julia-Maria
Kretz (violin), Ylvali McTigert
Zilliacus (viola), Kati Raitinen
(cello)
Messiaen Quartet Copenha-
gen: Malin William-Olsson
(violin), Kristoffer Hyldig
(piano), Carl-Oscar Østerlind
(cello), Viktor Wennesz
(klarinet)

LÖRDAG 10.8.2024

10.30 "Natt, sömn och drömmar i musiken"

Alandicas foajé, Mariehamn
(30 €, inkl. Brunch)
Nattliga samtal om musik.
J. S. Bach – B. Bartók –
J. Field – A. Piazzolla
Mattias Lundberg (professor i
musikvetenskap)
Meghan Quinlan (forskare)
Sara Hammarström (flöjt)
Viktor Wennesz (klarinet)
Malin William-Olsson (violin
& viola)
Cecilia Zilliacus (violin)
Kati Raitinen (cello)
Petri Kumela (gitarr)
Kristoffer Hyldig (piano)

KONSERTPLATSER

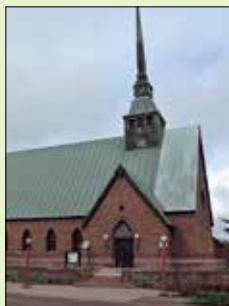
**Alandica kultur
och kongress**
Strandgatan 33
Mariehamn

Saltviks kyrka
Ribackavägen 8
Saltvik

**Bagarstugan
Café & Vin**
Ekonomiegatan 2
Mariehamn

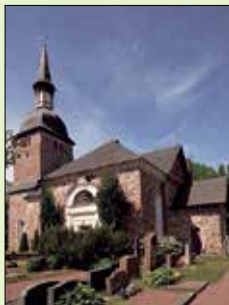
S:t Görans kyrka
Ö. Esplanadgatan 6
Mariehamn

Finströms kyrka
Pålsbölevägen
Finström

**Ålands
konstmuseum**
Storagatan 1
Mariehamn

Jomala kyrka
Godbyvägen 445
Jomala

**Ålands
musikinstitut**
Grindmattesvägen 7
Mariehamn

Måndag 5.8.2024

19.00 Saltviks kyrka
 "Nattliga förvandlingar"

Aleksandr Borodin (1833–1887)

Stråkkvartett nr 2 i D-dur (1881)

III Notturmo

Zilliacuskvartetten:

Cecilia Zilliacus (violin)

Julia-Maria Kretz (violin)

Ylvali McTigert Zilliacus (viola)

Kati Raitinen (cello)

Pehr Henrik Nordgren (1944–2008)

"Klippgrund", op. 128 (2004)

Petri Kumela (gitarr)

Mikko Ivars (cello)

Franz Schubert (1797–1828)

"Ständchen", D 889

& "Die Mainacht", D 194

Kerstin Avemo (sopran)

Petri Kumela (gitarr)

György Ligeti (1923–2006)

Stråkkvartett nr I "Métamorphoses

nocturnes" (1953–1954)

Zilliacuskvartetten

Konserten slutar ca kl. 20.15.

Ar 1862 fanns det inget nobelpris i kemi. Den som då först påvisade så kallad nukleofil substitution kunde annars ha varit en kandidat. Han hette **Alexander Borodin** (1833–1887) och var inte bara en framstående kemist. Han var också läkare och hade innehaft en tjänst som kirurg. Musik, sa han, sysslade han med bara på lediga stunder, eller när han var sjuk. Men han använde sina lediga stunder väl, och kom i sinom tid att räknas till "Vi fem stora" eller "Den mäktiga gruppen" som ville skapa 'unik rysk musik'. Till gruppen hörde också Cui, Mussorgskij, Rimski-Korsakov och Balakirev, alla vägleda av tidens store kulturideolog Stasov.

Alexander Borodin hade redan sin världsberömda opera *Furst Igor* bakom sig, när han 1875 satte sig att skriva en stråkkvartett – ett företag som dock skarpt ogillades av de övriga fyra. Kamarmusik var väl inget för dem? Icke desto mindre komponerade Borodin sex år senare också en andra stråkkvartett, den som idag är så älskad, kanske framför allt på grund av sin tredje sats *Nocturne*. Cellons melodi smittar efterhand av sig på kvartetterns övriga medlemmar och mitt i satsen visar de gemensamt, att natten inte bara tillhör de sömniga utan också de dans- och nöjeslystna! Det musikaliska materialet är omisskännliga ekon från de ryska stäpperna ...

Alexander föddes som son till en åldrande genregisk adelsman som hade

förälskat sig i en mycket ung ryska. Tyvärr var hon redan gift, och Alexander bortadopterades, som brukligt var, till en av furstens livegna och kom att bära namnet Borodin. Han blev emellertid väl omhändertagen; fadern skänkte honom och modern ett fyravåningshus och löste Alexander ur livegenskap redan när denne fyllde sju (generöst, eller hur?). Trots sitt formellt enkla ursprung lyckades sonen göra internationell karriär som vetenskapsman – han kom passande nog också att dö på en bal för vetenskapsakademiens ledamöter. Hans rykte är obestridligen grundat på operan *Furst Igor*, men gillar man inte opera kan man ändå gå på femtiotalismusikalen *Kismet* som bygger på samma musik. Recycling, kunde man kanske säga.

Pehr Henrik Nordgren (1944–2008) föddes på Åland, närmare bestämt i Saltvik. Efter uppväxt och studietid i Helsingfors kom han efter en avstickare till Japan att slå sig ner i Kaustby i Österbotten för resten av sitt liv. Tiden i Japan var kort men desto mer betydelsefull; där bekantade han sig i början av 1970-talet med traditionell japansk musik – samt med en tilldragande japanska, Shinobu Suzuki, som sedan blev hans hustru.

Att Nordgren kom att komponera två kvartetter för traditionella japanska instrument är därför inte förvånande, men hans dragning åt det östliga stannade inte vid det. Han införlivade en stor mängd

gamla finska folkinstrument som kantele, stråkharpa och tvåradigt dragspel i sina partiturer. Vidare bygger mycket av det musikaliska materialet i hans symfonier på ingermanländska vallvisor och karelska gråtkväden, inarbetade och utarbetade i musik som han på det sättet förmedlade till sin hembygd, där han i många år ledde en egen kammarmusikfestival. Förklarligt nog är det hela elva stråkkvartetter som bildar stommen i hans omfattande kammarmusikproduktion. Nordgren komponerade hela sitt liv och kom att publicera närmare hundrafemtio verk, varav många tillkom i det långa och nära samarbetet med Mellersta Österbottens Kammarorkester.

Nordgrens intresse för det ursprungliga och folkliga, det så att säga genuina och ofördärvade, kan osökt kopplas till hans kärlek till naturen. I verket *Agnus Dei* – en "föroreningspassion" – tar han ställning till världssituationen. Bland övriga poetiska texter smyger han in ett utlåtande från Finlands naturskyddsförbund.

Verket *Klippgrund* premierades som sig bör på Åland, en värld av grynnor, bådor och skär. Spelade gjorde då cellisten Erkki Rautio och gitarristen Petri Kumela. Framförandet – eller var det kanske omgivningen i tonsättarens födelsebygd? – lär på plats ha inspirerat honom till en helt ny cellokonsert för Erkki Rautio.

I ett programhäfte från Hollywood Bowl står följande: "Franz Liszt var för

Franz Schubert (1797–1828) vad internet är för våra dagars musiker; i stället för IT och Spotify använde Liszt sin egen tids nya uppfinning – järnvägen. Han gav konserter överallt i Europa och Heinrich Heine myntade till slut begreppet 'liszto-mani'." Virtuosen Liszt spelade då gärna egna transkriptioner. En sådan utgick från Schuberts sång Ständchen, nummer fyra i samlingen Svanesång. Sången hör till Schuberts veritabla snilleblixtar, skriven bara månader före hans död och man kan lugnt säga att den är och förblir en superhit. På internet kan man i dag läsa följande entusiastiska kommentar: "*Om detta inte spelas på min begravning går jag inte dit!*" Effekten av Liszts missionsgärning bör väl inte underskattas – men till den ursprunglige upphovsmannen utgick tyvärr aldrig någon royalty. Ständchen gör sig fortfarande väl i tallösa arrangemang. Varför inte en gitar-rist på pianistens plats?

Det var Schuberts förläggare Haslinger som valde en grupp sånger av *Relistab* och en grupp av *Heinrich Heine*. Summan kallade han *Svanesång*, den samling som ju blev tonsättarens sista storverk. En extra sång av *Julius Seidl*, *Die Taubenpost*, lade han till på köpet.

Den nästan jämnårige skalden *Ludwig Relistab* (1799–1860) var själv son till en tysk kompositör. Han utbildade sig först till artilleriofficer, men försörjde sig snart som skriftställare och kritiker. Som sådan var han inte mindre stridbar, han hamnade

till och med i fängelse bland annat för uttalanden om Spontini. Schumann och Chopin underkände han framt. Hans sång "*Sakta vädjar mina sånger/genom nattedunklet till Dig. Kom, kom till den tysta lunden/älskade, till mig*" rör sig likt hans övriga produktion på strängt klassisk grund inom romantikens ramar. Hjärta och smärta är återkommande ingredienser.

Ett par generationer äldre var landsmannen *Ludwig Höltz*, född redan 1748. Hans *Majnatt* skrevs redan 1777 och är oväntat nog inte rimmad, men visar i stället prov på en sällsynt musikalisk fras- och formkänsla. Dikten är en riktig pärla, och en pärla blev den i händerna på både Schubert och, långt senare, Johannes Brahms. För övrigt ansågs Höltz själv vara lika skön som sin poesi, men vanställdes grymt av smittkoppor – han smittades samma dag som hans mor dog i lungsot, den sjukdom som kom att skörda också hans eget liv innan han fyllt 29.

Schuberts tonsättning av *Mainacht* tillkom redan 1815. Schubert framlevde då sitt liv under deprimerande omständigheter som nyanställd lärare i sin fars skola. Ändå komponerade han det året mer än 20 000 takter musik, över hälften för orkester och 140 sånger. "Jag komponerar oavbrutet" skriver han i ett brev, "så snart ett stycke är färdigt börjar jag på ett nytt". Musik liksom bara rann ur hans penna. Han kunde inte alltid minnas sina egna verk. Det sägs att han mer än en gång, när

han råkade höra egna alster, förtjust ska ha frågat vem som hade skrivit en sån där härlig musik?

György Ligeti (1923–2006) var på sin tid en galjonsfigur för modernism och experimentellt nytänkande. Det var tolvton, det var atonalitet och klangfärgsmusik. På sextioalet fascinerades man speciellt av hans nya clusterteknik, stråkar som spelade alla skalans tolv halvtoner samtidigt. Vi unga musikstuderande kallade den respektlöst för myggdans.

Ligeti föddes i Rumänien, levde i Ungern och dog som österrikare, allteftersom världskrigen ruckade på gränserna. Få har som han genom sin lärargärning haft så stor betydelse för nittonhundralets sena avantgardism. Under tio år, från 1961 till 1971 var han professor i komposition vid Kgl Musikhögskolan i Stockholm. Urpremiären på hans opera *Den stora makabern* på Stockholmsoperan blev ett internationellt evenemang av rang.

Hans 1941 påbörjade musikstudier avbröts 1944 av en deportation till tvångsarbete i koncentrationsläger. Av hans familj överlevde bara hans mor. Efter kriget återupptog han studierna i Budapest och

ägnade sig i tidens anda åt folkmusikforskning tillsammans med Bartók och Kodály. När den kommunistiska regimen hårdnade blev kontakterna med utvecklingen i väst glesa.

Under upproret 1956 flydde han som så många andra till Wien tillsammans med sin fränskilda fru Vera. Där gifte de sig på nytt och fick en son. Ligeti kunde nu börja utveckla sitt konstnärskap. Han hade redan gått sina egna vägar men tvingats skriva för byrålådan på grund av regimen onåd.

De flesta av hans manuskript före 1956 gick förlorade i den brådstörtade flykten, men den första stråkkvartetten, *Métamorphoses nocturnes*, fick han lyckligtvis med sig. Den består av sjutton delar som är motiviskt besläktade. Man anser att Ligeti här första gången uppvisar en personlig stil. Kvartetten kunde dock inte framföras offentligt förrän 1959, men bara två år senare slog verket *Atmosphères* musikvärlden med förundran och Ligeti blev berömd. I hans musik sammanstrålar ett oöverskådligt antal stilarter från renässans till afrikansk folklore. Till dem kan man lägga alla de nya han själv bidrog med.

Tisdag 6.8.2024

10.00 Bagarstugan Café & Vin, Mariehamn

"Frukostkvart"

Cecilia Zilliacus (konstnärlig ledare, violin)

*Steingrimur Rohloff & Lotta Wennäkoski
(hustonsättare)*

Kerstin Avemo (sopran)

Petri Kumela (gitarr)

Mikko Ivars (cello)

19.00 Sankt Görans kyrka, Mariehamn

"Från gatan i Madrid till sjömanskyrkan i
Mariehamn"

Jack Mattsson (1954–2007)

"Cavatina"

Sara Hammarström (flöjt)

Petri Kumela (gitarr)

Sång ur "Katrina – en musikteater"

Katrina kammarkör & Pipsa Juslin, dirigent

Luigi Boccherini (1743–1805)

"Musica notturna delle strade di Madrid",

G. 324

I Le campane de l'Ave Maria

II Il tamburo dei Soldati

III Il tamburo dei Soldati

IV Il Rosario (Largo assai, allegro,

largo come prima)

V Passa Calle (Allegro vivo)

VI Il tamburo

VII Ritirata (Maestoso)

Eriikka Maalismaa (violin)

Cecilia Zilliacus (violin)

Malin William-Olsson (viola)

Kati Raitinen (cello)

Mikko Ivars (cello)

Jack Mattsson (1954–2007)

Sång ur "Katrina – en musikteater"

Katrina kammarkör & Pipsa Juslin, dirigent

Therese Karlsson (sopran)

Emil Holmström (piano)

Steingrimur Rohloff (f. 1971)

"May" (2004)

Sara Hammarström (flöjt)

Carl-Oscar Østerlind (cello)

Kristoffer Hyldig (piano)

Franz Schubert (1797–1828)

"Nacht und Träume", D 827

Kerstin Avemo (sopran)

Emil Holmström (piano)

Per Nørgård (f. 1932)/Franz Schubert

"Nacht und Träume

Messiaen Quartet Copenhagen:

Malin William-Olsson (violin)

Kristoffer Hyldig (piano)

Carl-Oscar Østerlind (cello)

Viktor Wennesz (klarinett)

Paus

Lotta Wennäkoski (f. 1970)

"Päärme" (2014–15)

Eriikka Maalismaa (violin)

Mikko Ivars (cello)

Emil Holmström (piano)

Arnold Schönberg (1874–1951)

Stråkkvartett nr 2, op. 10 (1908)

I Mässig

II Sehr rasch

III Litanei: Langsam

IV Entrückung: Sehr langsam

Kerstin Avemo (sopran)

Zilliacuskvartetten:

Cecilia Zilliacus (violin)

Julia-Maria Kretz (violin)

Ylvali McTigert Zilliacus (viola)

Kati Raitinen (cello)

Konserten slutar ca kl. 21.30.

Luigi Boccherini (1743–1805) kunde nästan ha nöjt sig med sin berömda menuett. Med den skrev han sirligt och behagfullt in sig i musikhistorien. Många kan hjälpligt vissla början på den låten, men knappast någon kan i dag ens nynna en enda takt ur hans övriga produktion. Han skrev över hundra kvartetter, och lika många kvintetter och ytterligare lika många andra kammarmusikverk, för att inte tala om symfonier, konserter och kantater – sammanlagt över femhundra opus.

Hans graciösa och lättlyssnade musik tilltalade fransmännen och han kom att bo i Paris, ända tills den spanske ambassadören lockade honom till hovet i Madrid för resten av livet. Boccherini kom vid sidan av Haydn att få stort inflytande på stråkkvartettens utveckling; han var den förste att skriva kvintetter, och den förste att anordna en publik kvartettkonsert! Där och då spelade han för övrigt själv cello.

Nätter i Madrid är en 'kvintettino' det vill säga en liten kvintett. Bara ett annat verk av Boccherini har ett program. Noterna är försedda med programförklaringar, men tonsättaren menade att den som inte själv upplevt Madrid om natten ändå skulle finna dem så meningslösa och löjliga att kvintettinon enligt hans förmenande varken kunde förstås eller spelas utanför Spanien. I korthet instrueras lyssnaren att föreställa sig följande:

Först ett Ave Maria i katedralen, med tillhörande klockringning. Sedan hör man De Blinda Tiggarnas Menuett – bör spelas

klunsigt. Därpå följer Radbandet – bör inte alltid spelas i takt. Nästa stycke är en starkt kontrast – högröstat visskrålande som härmar beteendet hos gatans pöbel. Till sist Nattpatrullen, den militära vaktstyrka som utlyser nattro i staden och som först låter höra sig på långt avstånd för att sedan närma sig lyssnarens öppna fönster och sakta tona bort.

Jack Mattsson (1954–2007) är i dag minst lika känd i Åland som Boccherini på sin tid i Madrid. I motsats till den senare spelade han flöjt, och verkade dessutom som kyrkomusiker och teaterkapellmästare, framför allt vid Svenska Teatern i Helsingfors. I år skulle han ha fyllt sjuttio år, vilket Katrinafestivalen förstås gärna uppmärksammar. Det gör också Föreningen Katrina genom nyuppsättningen *Katrina – en musikteater*. Även om den strävsamma sjömanshustrun Katrinas hårda öde och kanske framför allt hennes smickrande för den åländska självkänslan, så har Mattssons verk intagit en välförtjänt plats som ett slags landskapsepos. Det är mer än bara ett bygdespel. Lars Huldén snickrade ihop sångtexter för ett libretto efter Sally Salminens succéroman och självfallet tillfrågades då Jack Mattsson om musiken. Ålänningen Salminen kom att gifta sig med en dansk och dö i Köpenhamn, men spred på trettioalet en oförliknlig litterär glans över Åland.

Isländskt musikliv är inte så insulärt som man fördomsfullt kunde tro. Betydande is-

ländska tonsättare har gjort sig kända och fortsätter att göra det – det är flera som gör Björk Guðmundsdóttir sällskap på den internationella musikscenen. **Steingrímur Rohloff** (f. 1971) är en av dem. Född av en tysk far sökte han sig naturligt nog till Köln för musikstudier och därifrån till Paris. Recensenter talar idag om hans "kristalliniskt transparenta" orkesterstil. Hans produktion uppvisar också elektroakustiska inslag. De senaste åren har vi sett tillblivelsen av flera större sceniska verk – hans första opera baserad på *Historien om en mor* renderade honom Danmarks finaste pris. Operan *Babel* (efter J L Borges roman Biblioteket i Babel) och ett särpräglad *War Requiem*, uruppfört i Odense, har befest hans rykte. Rohloff har också fått det prestigefyllda Zimmermannpriset. Den lilla trion för flöjt, cello och piano tillkom 2004.

Det är skillnad på dagdrömmar och nattdrömmar. Ingenting hindrar dock att man drömmer under en middagslur – eller dagdrömmer om natten. Poeter är kända för att behärska båda förfarings-sätten. *Matthäus von Collin* (1779–1824) var en intellektuell tungviktare i Wien, kanske mera känd som professor i filosofi och historia och huslärare åt Napoleons son än för sina dikter. Hans död i fyrtio-årsåldern blev en chock för kretsen kring **Franz Schubert** (1797–1828) och tonsättaren odödliggjorde von Collins dikt *Nacht und Träume* ett knappt år senare. I början av manuskriptet står pianissimo, och det gäller sången ut.

Natt och Drömmar var den irländske pjäsförfattaren *Samuel Becketts* (1906–1989) favoritsång, och den inspirerade honom till hans sista egenhändigt regisserade skådespel för tysk television: en pjäs för en drömmare, dennes drömgestalt samt för två händer. Den inleds med sångens sista fras *Ljuva dröm, kom tillbaka!* varefter två händer ur mörkret sträcks mot den drömde, illustrerande tröst och lisa för en sargad själ med kristna undertoner.

Max Reger (1873–1916) arrangerade sången för kammarorkester och på denna kvälls program står ytterligare ett arrangemang, nämligen av **Per Nørgård** (f. 1932). Det är gjort som en liten bugning för ytterligare en stor komponist, fransmannen *Olivier Messiaen*. *Nørgård* använder sig nämligen här av samma ovanliga instrumentarium som *Messiaen* i dennes berömda *Kvartett för tidens ände*.

Schubert fortlever i dagens musikliv likt en cell som ständigt delar sig och ger upphov till nya mutationer, till nya musikaliska skapelser.

En bra tonsättare presterar ett gott hantverk, precis som vilken annan hantverkare som helst. Till exempel en sömmerska. **Lotta Wennäkoski** (f. 1970) fascinerar då och då av hur tyger känns, hur stycken sömmas. I hennes pianotrio är det yttersatserna – ytterkanterna – som är pulsativa och för hennes tanke till en symaskins nyckfulla tickande längs en färggrann söm. Därav fick trion namnet "*Fåll*".

Glatt och lekfullt letar sig fällsömnen fram längs den musikaliska texturen utan att överdriva sin perfektion; några snedstygningar är väl bara en del av all sömnads natur? Trion tråcklades ihop åren 2014–2015 och uruppfördes på Kimitoöns Musikfestspel av *Sibelius Piano Trio*.

Arnold Schönberg (1874–1951) avskydde termen atonalitet. Musik behövde inte vara 'atonal' (ursprungligen ett skällsord) men kunde väl vara utan tonartsbindning. Denna tanke utvecklade han som bekant för sin 'seriella' teknik, det vill säga till en klangvärld där alla tolv halvtoner i skalan hade lika värde. En stor del av 1900-talets musik skulle utan den idén inte existera i dag. Schönberg lär ha sett fram emot en tid då varje springschas skulle vissla seriell musik på paketcykeln...

Kvällens kvartett nr 2 op. 10 är särskilt intressant i det avseendet. De två första satserna har tonartsbeteckningar. Kvartetten anges vara i fiss-moll, och visst är ett primärt material grundat kring fiss. Men fissets dominans är snart bruten och för de två sista satserna anges ingen tonart alls! Detta skedde 1908 då Schönberg på allvar började frångå diatonisk harmonik. Han bröt mot konventionerna också i och med att han tillförde sin kvartett en sopran, som sjunger två dikter av *Stefan George* (1868–1933) (denne kontroversielle tyske mystiker skulle i och för sig förtjäna ett eget kapitel i detta program). Dikterna heter *Litania* och *Hämförelse*, och

en rad i den fjärde satsen kan synas stå som musikaliskt motto: -- *upplöser mig i toner, svävande, virvlande* --.

År 1908 blev en vattendelare för Schönberg. Då lämnade hans fru Mathilde honom för deras unge vän målaren Gerstl. Men hon återvände, och Arnold Schönberg dedicerade stråkkvartetten till henne. Richard Gerstl begick självmord den kväll den uruppfördes, 25 år gammal.

I andra satsen citerar Schönberg visan *Ach, du lieber Augustin*, i vilken Augustin förlorar både pengar och kvinna. "Så den första kvällen började publiken skratta" berättar Schönberg "och slutade inte förrän i slutet av fjärde satsen, till stort besvär för kvartett och sångerska."

Schönbergs egen avskrift av partituret såldes häromåret på Sotheby's i London för nästan en kvarts miljon euro. Klingande mynt...

Nya
Åland
www.nyan.ax

S MARKET

S-market Jomala

Lövuodsvägen 1, Mariehamn

**Ålands bästa
öppettider**

mån.-lör. 6-24, sön. 9-24

S MARKET

S-market Godby

Godbyvägen 1424, Godby

Öppettiderna
på adressen
varuboden.ax

**AGA
Gasolflaskor från
S-marketarna**

VARUBODEN CITY

Varuboden City

Torggatan 6, Mariehamn

Öppettiderna på adressen varuboden.ax

Tankningsbonus

ABC Västra Macken & Godby
i närheten av S-market butikerna

VARUBODEN PÅ ÅLAND

Onsdag 7.8. 2024

10.00 Bagarstugan Café & Vin, Mariehamn

"Frukostkvart"

Cecilia Zilliacus (konstnärlig ledare, violin)

Therese Karlsson (sopran)

Eriikka Maalismaa (violin)

Emil Holmström (piano)

Elin Manselin (ciceron)

12.00 Ålands konstmuseum, Mariehamn

"Konstvärket" – hur musiken blir till!

Tonsättarna Steingrímur Rohloff & Lotta

Wennäkoski berättar om sina nya verk.

Petri Kumela (gitarr)

Zilliacuskvartetten:

Cecilia Zilliacus (violin)

Julia-Maria Kretz (violin)

Ylvali McTigert Zilliacus (viola)

Kati Raitinen (cello)

Seminariet slutar ca kl. 13.00.

19.00 St Görans kyrka, Mariehamn

"En natt i Schumanns liv"

Robert Schumann (1810–1856)

"Abendlied" (arr. Amanda Maier)

Eriikka Maalismaa (violin)

Emil Holmström (piano)

Robert Schumann (1810–1856)

"4 Nachtstücke" i F-dur, op. 23

I Mehr langsam, oft zurückhaltend

II Markiert und lebhaft

III Mit grosser Lebhaftigkeit

IV Einfach

Emil Holmström (piano)

Steingrímur Rohloff (f. 1971)

nr 2 och nr 5 ur "Cocoon" & "Positive"

Petri Kumela (gitarr)

Lotta Wennäkoski (f. 1970)

"Vestige"

Eriikka Maalismaa (violin)

Emil Holmström (piano)

Robert Schumann (1810–1856)

Violinsonat nr 3 (1853)

I Ziemlich langsam

II Intermezzo. Bewegt,

doch nicht zu schnell

III Lebhaft

Eriikka Maalismaa (violin)

Emil Holmström (piano)

Konserten slutar ca kl. 20.10.

Onsdag 7.8. 2024

21.00 Alandicas foajé, Mariehamn
 "Nattmacka" med Carina Karlsson
 (poet och författare)

J. M. Cano
 W. A. Mozart
 A. Pärt
 m.fl.

Therese Karlsson (sopran)
Sara Hammarström (flöjt)
Eriikka Maalismaa (violin)
Malin William-Olsson (viola)
Cecilia Zilliacus (violin)
Kati Raitinen (cello)
Emil Holmström (piano)

Konserten slutar ca kl. 22.15.

Robert Schumann (1810–1856) ville bli pianist, men bytte inriktning på grund av en handskada och blev kompositör. Naturligt nog ägnade han största delen av sina första trettio opus åt sitt eget instrument. Först när han träffat och äntligen kunde gifta sig med sin älskade Clara von Wieck (född pianist redan som ung) övergick han till att skriva sånger för att senare producera sig i snart sagt alla genrer.

Abendlied tillkom 1849 och namnet tyder på en sång, så den kan faktiskt sägas vara en kombination av det bästa av Schumanns två världar i det sista av *Tolv stycken för fyrehändigt piano*. Originalversionen är ovanligt nog faktiskt 'bara' för tre händer. Periodvis, särskilt under en lång turné i Ryssland, led Robert av att känna sig underlägsen sin hustru just som utövande musiker, men man får väl både hoppas och anta att de mer än en gång framförde de tolv styckena sida vid sida.

En annan hustru som fick stå tillbaka för sin komponerande man var **Amanda Maier** (1853–1894) från Landskrona – den första kvinna som tog musikdirektörs-examen vid konservatoriet i Stockholm. Hon blev en utomordentligt skicklig violinist och gjorde framgångsrika turnéer. I Leipzig studerade hon också komposition, något som bar frukt i bland annat en fin violinkonsert, sånger och annan kammarmusik. Schumanns 'trehändiga' stycke *Abendlied* har inspirerat till många transkriptioner och arrangemang, och

Maier skrev naturligtvis ett för sitt eget instrument.

Tio år före *Abendlied*, år 1839 fick **Robert Schumann** höra att hans bror Eduard låg för döden. Han greps då av onda aningar om sin egen framtid, började se syner av begravningsföljen och kistor och gråtande människor, och föll i tårar utan anledning. Sin nya komposition ville han därför kalla *Leichenfantasie* (Likfantasi), ett verk för piano i fyra delar med titlarna *Sorgetåg*, *Bisarrt sällskap*, *Nattlig orgie* och *Rondel med solöstämmor*. Under arbetets gång fastnade han ofta på samma ställe och tyckte sig höra snyftningar. På resa från Wien till brodern i Zwickau hörde han klockan halv fyra på morgonen 'tromboner spela en koral'. Det var då brodern dog, och Robert hann inte ens fram till begravningen.

Eduards död innebar också ekonomiska bekymmer. Han skrev ängsliga brev till fästmön Clara – skulle äktenskapet kanske gå om intet? Clara lugnade honom och rådde honom också till att ändra det nya verkets titel till *Nattstycken* – förvisso mindre avskräckande för lyssnaren. Titeln kan föra tankarna till E T A Hoffmanns berättelser och delar osökt samma sinnesstämningar, men det finns inget påvisat samband.

Från Schumann gör vi en tillfällig avstickare till våra dagars Köpenhamn och byter från piano till gitarr. Medan **Steingrimur Rohloff** (f. 1971) ännu studerade i Köln fick han en förfrågan från den danske

gitarristen Bjarne Kristensen om han inte ville komponera något nytt för honom? Rohloff skrev då 1997 sex stycken för gitarr som han kallade *Kokonger*. De är i grund och botten en samling etyder, studier i enskilda tekniker. Kristensen spelade dem första gången i Rundetaarn, i Runda Tornet i Köpenhamn.

Rohloffs komposition *Positive* är långt yngre. Den är från 2022 och är tillägnad den slovenska gitarristen Klara Tomljanovic. Som av namnet framgår är det gladare musik, den har teatraliska inslag och använder sig också av gitarristens egen röst. Rohloff tyckte inte titeln var svårfunnen. Det är positiva tongångar tillkomna i en tid då världen efter coronapandemin åter började se positivt på tillvaron...

Efter detta dansk/tyisk/isländska gitarrintermezzo kan vi återknyta till Schumann. Rohloffs samtida **Lotta Wennäkoski** (f. 1970) gjorde år 2003 musikdramatik av en samling nutida kvinnliga poeters texter, samtliga från Finland. Wennäkoski flätar ihop denna samling med Robert Schumanns välkända sångcykel *Frauenliebe und Leben* och slutprodukten heter mycket riktigt *Naisen rakkautta ja elämää*, det vill säga *En kvinnas kärlek och liv*. I detta sceniska verk ingick en aria med text av Mirkka Rekola som hette *Jag väntade*. Tonsättaren berättar, att hon de senaste tjugo åren ofta tänkt tillbaka på just den sångens melankoliska och känslösamma atmosfär. När hon till sist återvände i dess spår visade det sig, att sången inte gärna

lånade sig till ett renodlat arrangemang. Däremot osökt till en duo, och därav dess titel *Vestige – Spår*. Spår av tidigare tongångar.

Med tiden bosatte sig **Schumann** permanent i Düsseldorf. 1853 väntade han där ett särdeles celebret besök, nämligen av violinisten Joseph Joachim. Han hade fått en idé: tillsammans med Albert Dietrich och Johannes Brahms skulle man komponera ett nytt verk till violinistens ära, det vill säga man skulle skriva en sats var. Joachims motto löd: *"Frei aber allein"* (fri men ensam), och verket skulle därför baseras på tonerna F-A-E, motsvarande mottots anagram.

Så blev det, och den 28 oktober presenterades gåvan högtidligen för vännen Joachim. Clara satte sig vid pianot och man satte honom på prov – kunde han gissa vem som komponerat vad? Det

gjorde han utan svårighet.

Joachim behöll manuskriptet, där Schumann hade stått för satserna 2 och 4, men någon publicering blev det inte. Schumann återanvände då sin andel i en a-mollsonat och lade till två nya satser. Det blev hans tredje violinsonat. Joseph von Wasielewski, som hade uruppfört de två första sonaterna, var entusiastisk, likaså fru Clara – ändå blev inte heller den tryckt. Inte förrän 1935.

Strax efter Joachims besök började Schumanns psykiska hälsa vackla. Han fortsatte ändå att komponera fram till det bittra slutet på mentalsjukhus. Var det kanske därför den tredje sonaten länge sågs lite över axeln jämförd med de båda tidigare? Visade den kanske tecken på minskat mästerskap, försvagade själskrafter? Nu spelas den i alla fall och lyssnaren kan döma själv. Alldeles själv.

- Din utmaning, vår drivkraft!

 www.harrysel.ax
 elverksgatan 5
 info@harrysel.ax
 +358 18 14100

**FÖRSTA
APOTEKET**
Mariehamn | Kumlinge

**Din hälsa
kommer Först**

Torggatan 3
 Mariehamn
 Tel. 018-16511
www.apoteket.ax

Torsdag 8.8.2024

10.00 Bagarstugan Café & Vin, Mariehamn

"Frukostkvart"

Cecilia Zilliacus (konstnärlig ledare, violin)

Steingrímur Rohloff & Lotta Wennäkoski

(hustonsättare)

Sara Hammarström (flöjt)

Messiaen Quartet Copenhagen:

Malin William-Olsson (violin)

Kristoffer Hylidig (piano)

Carl-Oscar Østerlind (cello)

Viktor Wennesz (klarinet)

12.00 Alandicas foajé, Mariehamn

"Barnkonsert"

Elin Manselin leder oss genom skymning,
spöktimme, djupsömn, vargtimme

och gryning!

A. Auvinen – L. Boulanger – J. Brahms –

S. Klemola – K. Kuokkala – W.A. Mozart

– P. Ruders – S. Rohloff – A. Schönberg –

L. Wennäkoski

Festivalartister

Konserten slutar ca kl. 13.00.

Barnslig musik kan vara nog så nöjsam för vuxna öron. Många kompositörer har förtjusta byggt tonskapelser för vuxna lyssnare kring barnramsor och visor, igenkännliga för alla som en gång varit yngre.

Musik för barn behöver å andra sidan inte vara barnslig. Att lämna några smakprov från festivalens musikaliska meny åt unga konsumenter är egentligen en generande självklar idé!

Det finns emellertid en tredje variant: musik av vuxna – för barn. Prokofjevs *Peter och vargen* är bara ett närliggande exempel. Mycket riktigt är det påfallande ofta djur inblandade i kompositioner för barn. Festivalens 'husgitarrist' **Petri Kumela** bidrar med ett helt bestiarium! Inte så att han komponerat alla stycken själv, utan han har bett andra tonsättare om nya verk för sin egen gitarrepertoar, som redan tidigare innehöll titlar som *Fjärilen*, *Kolibrin*, *Biet* m.fl.

Hans idé kom att möta ett oanat gensvar. I hans bestiarium *Pieniä otuksia* återfinns nu ett halvt hundratal *Små varelser*. Ingen kompositör har fått betalt, alla har komponerat utifrån ren inspiration och var och en fick själv välja sitt djur. Det fanns bara två villkor:

1. Stycket måste vara kort. 2. Varelsen fick inte vara större än en katt.

Alla musikstilar är representerade, skämtsamma, allvarliga, virtuosa, anarkistiska, meditativa, överraskande. Varje verk berättar sin egen historia och beskriver

respektive kryps eller kräks karaktärsdrag och egenskaper. Tillsammans bildar detta klingande miniatyrmenageri en häpnadsväckande färgrik mosaik. Och nya smådjur bidrar alltjämt till mångfalden...

Kumela umgås ofta och mycket med dessa sina små varelser och har lärt känna dem väl. Fast några av dem nog är rätt besvärliga, säger han, har de blivit en del av hans vänkrets – hans eget lilla ekosystem!

15.00 Ålands musikinstitut, Mariehamn
Konsert med mästarkursens elever

Konserten slutar ca kl. 16.30.

19.00 Finströms kyrka
"Mellan natt och regn"

Toru Takemitsu (1930–1996)

"The Night" ur "Toward the Sea"

Sara Hammarström (flöjt)

Petri Kumela (gitarr)

Kaija Saariaho (1952–2023)

"Nocturne" för solo violin (1994)

Eriikka Maalismaa (violin)

Daniel Bachelet (1572–1619)

"Pavin" & "Monsieur's Almaine"

Petri Kumela (gitarr)

Alfred Schnittke (1934–1998)

"Stille Nacht"

Eriikka Maalismaa (violin)

Petri Kumela (gitarr)

Lotta Wennäkoski (f. 1970)

Gitarrkvintett (uruppförande)

Zilliacuskvartetten:

Cecilia Zilliacus (violin)

Julia-Maria Kretz (violin)

Ylvali McTigert Zilliacus (viola)

Kati Raitinen (cello)

Petri Kumela (gitarr)

Antonio Vivaldi (1678–1741)

"La Notte" i g-moll, RV 439

Sara Hammarström (flöjt)

Zilliacuskvartetten

Konserten slutar ca kl. 20.15.

Toru Takemitsu (1930–1996) har hedrats med otaliga pris och utmärkelser. Ett av de finaste fick han däremot aldrig – nämligen Toru Takemitsupriset för tonsättare. Priset säger någonting om Takemitsus ställning i Japans musikvärld; han är förmodligen den i väst bäst kända japanske tonsättaren. Möjligen beror det på att han efter kriget formligen värjde sig mot sitt eget lands traditioner, eftersom han redan som 14-åring enrollerats i det nationalistiska Japans armé och blivit svårt traumatiserad. Där kunde han på lediga stunder spela en(!) fransk chanson på en vevgrammofon med ett självtillverkat bambustift – men denna högst begränsade klangvärld lämnade ett outplånligt intryck.

Som 15-åring låg han länge svårt sjuk i Tokyo och lyssnade då på amerikansk radio, till all musik han kunde höra. Som 16-åring började han utan egentlig utbildning att komponera: *"Jag drogs till musik som till en mänsklig varelse. Min befintlighet i musiken förklarade min existens som människa. Efter kriget var musiken det enda. Att välja musiken klargjorde min identitet."*

Det blev mycket musik. Över hundra verk och därutöver musik till nittio filmer. Plus tjugo böcker. Han vände sig till en början mot västerlandet och fascinerades av elektronisk och alla slags experimentell musik. Inte förrän han omsider blev bekant med John Cage kom han att inse värdet av det japanska arvet.

1981 planerade han det "tonala havet". För detta skapade han ett grundmotiv, *Ess-E-A*, vilket kan läsas som SEA, dvs. engelska för hav. *Natten* är den första delen av detta tredelade verk, *Toward the Sea*, som i sin helhet är baserat på Melvilles odödliga roman *Moby Dick*. Han vill lyfta fram och poängtera ett citat ur boken: *"Meditation och vatten är sammanvävda. Musiken är en hyllning till havet som skapar allting, och är även ett utkast till ett hav av tonalitet."*

Inte heller **Kaija Saariaho** (1952–2023) kunde få Takemitsupriset, åtminstone inte år 2015. För då satt hon nämligen själv i prisjuryn. Inte utan skäl; när BBC 2019 gjorde en enkät bland världens levande kompositörer, svarade en majoritet av dem att Kaija Saariaho var den de satte högst.

Om Takemitsu gjorde en resa från avantgardism till återvunnen tonalitet kan man säga att Saariaho färdades åt andra hållet. Från sträng seriell teknik gick hennes väg mot en syntes av elektronik och instrumentell musik, mot mikrotonalitet och senare också mot spektralism. Spektralister analyserar själva ljudet med hjälp av datorer, och söker bland annat metoder för att skapa musik med fristående klangstrukturer som byggestenar. De undersöker också den gradvisa förskjutningen av en ren ton till just bara ljud, det vill säga till 'omusikaliskt' buller – vad händer på vägen? När förbyts det ena i det andra?

Nocturnen för soloviolin härstammar från 1994. Ett litet men talande exempel på en exempellös tonsättargärning.

Från de nyss nämnda avantgardisterna gör programmet ett drastiskt hopp 450 år tillbaka i tiden. I England levde då en lutenist som hette **Daniel Bacheler** (1572–1619). Han hade lärts upp av sin morbror, som var lutenist och dansmästare vid Elisabeth den förstas hov. Morbrodern måste ha varit en god lärare, för Daniel lär ha blivit sin tids främste lutenist. Han skrev också ett femtiotal stycken för det engelska hovet, bland dem en serie variationer över en på den tiden populär melodi, *Monsieurs Almaine*. För dem eller av annan anledning blev han adlad 1606. I dag stöter man inte ofta på hans namn i konsertprogrammen. Kan det vara för att hans stycken är veritabla uppvisningsnummer? Inte minst *Monsieurs Almaine* kräver sin virtuos.

Alfred Schnittke (1934–1998). Rysk kompositör utan en droppe ryskt blod. Född i Engels vid Volga, då huvudstad i en 'tysk' republik inom Sovjetunionen. Fadern var en tysk jude från Frankfurt. Modern tysk ortodox. Själv konverterade han till katolicismen.

Schnittke var firad bara utanför Sovjetunionen, där hans musik i stället underkändes. *"Överallt en främling utan hemland"* skriver hans biograf Ivashkin. Han växte upp i Wien, levde i Moskva och dog i Hamburg. Förlamad efter flera slaganfall (mer än en gång förklarades han kliniskt

död, men återhämtade sig) fortsatte han mödosamt att skriva noter med vänster hand.

Han ville skildra den moderna människans moraliska och andliga kamp och gjorde detta inom ramen för en egen form av polystilism: *"Mitt livs målsättning är att förena seriös och lätt musik, om jag så ska bryta nacken av mig!"* Hans ironiserande version av *Stilla natt* från 1978 har blivit en klassiker, välkänd av en bred publik. Författaren Catharina Östman slår huvudet på spiken: *"Här finns rum både för den förvridna grimasen och den sårbara utsattheten. Mitt i de skärande tonerna upplever jag hos Schnittke ett slags längtan efter harmoni som dock inte uppnås utan förblir just en komplicerad längtan, en längtan som inte kan infrias med våld. I denna brustenhets gör sig själva julfriden påmind..."*

Lotta Wennäkoski (f. 1970) hedrar i år Katrina med ett uruppförande. Väl vetande om festivalens tema redan innan hon började skriva har hon döpt sin pinfärska gitarrkvintett till *Mellan natt och regn* efter en dikt av Tua Forsström. Mycket riktigt bjuder den på både nattliga och regniga stämningar; den låter höra avlägsna ekon av Chopins nocturner och av den sorts 'nattmusik' som framför allt Bartok var så skicklig på att suggerera fram. Denna nattkvintett skrevs – man kunde kanske säga att den kom att se dagens ljus – på tillskyndan av gitarristen Petri Kumela. Ett gott initiativ.

Hur mycket musik hann inte **Antonio Vivaldi** (1678–1741) skriva! Om den har kanske skrivits ännu mera. Han studerade först till präst. Emellertid tröt andan för honom i predikstolen på grund av astma, och han beslöt att i stället söka försörja sig som musiker. En virtuos på många plan avhölls han ändå av sin åkomma från att spela något blåsinstrument. Detta hindrade honom emellertid inte från att komponera flöjtkonserter, vilket han tog sig för omkring 1710. Inalles sex sådana skulle det bli, och trängd av mycket arbete gjorde han som alla sina kolleger – han lånade material av sig själv. På det viset återupptod till exempel den andra flöjtkonserten i g-moll som en variant av ett långt tidigare verk för tre fioler och en fagott. Sats 2 heter *Spökgestalter*, den femte kallas *Drömmen* – två nattliga företeelser, som i sin tur förlänade hela konserten titeln namnet *La Notte*. Vi talar här om musikhistoriens första flöjtkonserter. Vivaldi har ju äran av att ha 'uppfunnit' konsertformen, det vill säga musik där en individ (eller en liten grupp) ställs i relief mot ett större kollektiv. De sex konserterna fick ändå vänta ända till 1728 på att komma i tryck och då i Amsterdam, långt från deras – och Vivaldis – vagga i Venedig.

Torsdag 8.8.2024

21.30 St Görans kyrka, Mariehamn
"Verklärte Nacht"

Arnold Schönberg (1874–1951)

Verklärte Nacht, op. 4

Cecilia Zilliacus (violin)

Julia-Maria Kretz (violin)

Malin William-Olsson (viola)

Ylvali McTigert Zilliacus (viola)

Kati Raitinen (cello)

Carl-Oscar Østerlind (cello)

Konserten slutar ca kl. 22.00.

Arnold Schönbergs (1874–1951)

Verklärte Nacht möter vi tonsättaren långt innan han började tillämpa sin nyuppfunna tolvtonsteknik. Denna s.k. *dodekafoni* gjorde honom näst intill odödlig, men faktum är att de flesta av hans idag spelade verk faktiskt är från den första hälften av hans produktion. Han hade förälskat sig i sin lärares syster Mathilde Zemlinsky, var full av starka känslor och ville ge uttryck för dem med ett senromantiskt tonspråk färgat av både Brahms och Wagner, alltmedan han letade efter en egen musikalisk palett. *Verklärte Nacht* tillkom 1899 (tjugotvå år innan han offentliggjorde sitt nya system) och då var han bara 25 år gammal.

Bakom sig hade han redan en 'tonal' stråkkvartett i D-dur, och man kan väl säga att *Verklärte Nacht* fortfarande s.a.s. graviterar kring d-moll – men man hör ändå tydligt hur tonsättaren söker frigöra sig från tonalitetens bojar, främst genom en flödande kromatik. Detta vållade kritikens misshag; bl.a. retade man sig i Wiener Musikverein (där sextetten uruppfördes 1902) på ackord som 'inte fanns', nämligen omvända nonackord... "*Alltså kan verket inte framföras, för man kan ju inte spela något som inte finns*" anmärkte Schönberg syrligt. Man ansåg också poemet ovärdigt ett seriöst verk och kritiserade dess bejakande av 'fri' kärlek, något som man också tyckte sig utläsa i musikens sensuella harmonik.

Trots sina 'icke existerande ackord' spelas denna sextett bevisligen återkommande. Den bygger på en dikt, och verket är som sådant ett av världens första stycken programmusik för en kammarensemble. Förloppet är uppdelat i fem avsnitt som svarar mot strukturen i **Richard Dehmels** (1863–1920) dikt med samma namn – "*Förklarad Natt*". Denna beskriver hur natten förvandlas och plötsligt framstår kring ett älskande par som i förklarat ljus när älskaren erkänner sig vara redo att acceptera sin älskades barn med en annan man - - *Se, hela universum skimrar! Dock skall en egen värme som flimrar/från dig till mig, från mig till dig/få kärleken till det barn att glöda /som du av mig, åt mig skall föda* - - Musiken följer diktens förlopp, men Schönberg antyder inte klart var övergångarna är.

Det finns därför skäl att dröja ett tag vid poeten Dehmel, en av de största senromantikerna i Tyskland. Han reglerades från gymnasiet, men började ändå studera naturlära (hans far var jägmästare), litteratur och filosofi för att till sist doktorera på en avhandling om försäkringsekonomi och anställdes i ett brandförsäkringsbolag. Efter sin andra diktsamling sa han upp sig och ämnade leva av sitt författarskap. Emellertid vållade hans tredje volym *Kvinnorna och Världen* skandal, och han stämades för obsceniteter och blasfemi. Själv frikändes han visserligen 'på rättstekniska grunder', men böckerna dömdes till bålet. Flera

liknande stämningar mot honom skulle följa. Efter några års äktenskap med Paula Oppenheimer begav han sig ut på resor i Europa med hustrun till sin diktarkollega och rival Stefan Georg; han gifte sig sedan med henne.

Dehmels huvudtemata kan sägas vara 'Kärlek och Eros', krafter som han med tiden hoppades skulle bryta borgerlighetens bojor. Han blev en centralgestalt i sin samtids kulturliv, han kände 'alla' – 'alla' tonsättare satte musik till hans strofer, och bland annat var det hemma hos Dehmel som Richard Strauss mötte sin blivande huvudlibrettist Hugo von Hofmannsthal. Han stred också för arbetarklassens livsvillkor och anmälde sig femtioettårig som frivillig i första världskriget där han sårades, vilket några år efter freden bidrog till hans död.

Två människor i en kall och ödslig lund betraktar månens gyllne rund som svävar över höga ekar. Molnfri är skyns nattmörka blå mot vilket svarta toppar pekar. En kvinnas röst hörs säga så:

"Jag bär ett barn, men ej av dig, jag går här syndfull bredvid dig. Lyss till min ångerköpta bikt: svårt har jag mig mot dig förbrutit. Från livsmål och en moders plikt fann jag att lyckan mig förskjutit. Men längtan vann över min dygd – en främling skänkte jag min blygd. Hans famntag jag med bävan njutit och rentav signad tyckt mig vara. Nu bjuds jag livets beska brygd: dig – dig! – förunnas jag erfara."

Hon vacklar fram på ojämn stig. I månens ljus förlorar sig mörkret i hennes ögonpar. En mansröst hörs ge henne svar:

"Låt inte barnet som du bär förnimmas tyngre än det är! Ser du hur hela världen skimrar och glänser vackert överallt? Det hav vi driver på är kallt, men lågan i vårt inre glimrar; den eld vi båda känner glöda förvandlar barnet du skall föda till ett vari vi båda andas. Du har tänt ljuset i min själ och gjort ett barn av mig jämväl."

Om hennes höfter tar han fatt och deras andedräkter blandas. Två människor går i hög och månlysnatt.

(Övers. Lasse Zilliacus)

Fredag 9.8.2024

10.00 Bagarstugan Café & Vin, Mariehamn

"Frukostkvart"

Cecilia Zilliacus (konstnärlig ledare, violin)

Steingrimur Rohloff & Lotta Wennäkoski

(hustonsättare)

Zilliacuskvartetten

Carita Holmström (tonsättare)

12.00 Sankt Görans kyrka, Mariehamn

"Dagdrömmar"

Carita Holmström (f. 1954)

"Dreams"

I Introduction

II Excursion

III City Lights

IV Conclusion

Viktor Wennesz (klarinett)

Carl-Oscar Østerlind (cello)

Kristoffer Hyldig (piano)

Lotta Wennäkoski (f. 1970)

"Ir"

Emil Holmström (piano)

Grażyna Bacewicz (1909–1969)

Sonat nr 5

I Moderato – Allegro

II Nokturn "Andante dolcissimo"

III Finale "Allegro inquietamente"

Eriikka Maalismaa (violin)

Emil Holmström (piano)

Steingrimur Rohloff (f. 1971)

"Die 4 Himmelsrichtungen" (2020)

Messiaen Quartet Copenhagen:

Malin William-Olsson (violin)

Kristoffer Hyldig (piano)

Carl-Oscar Østerlind (cello)

Viktor Wennesz (klarinett)

Konserten slutar ca kl. 13.10.

En kliché säger att "kvinnor har större förmåga än män att göra saker samtidigt". En gitarrist har sex strängar till sitt förfogande – men gitarristen **Carita Holmström** (f. 1954) har sannerligen fler strängar än så på sin lyra. Hon är inte bara gitarrist, hon är också arrangör och kompositör, vidare pianist, pianolärare i improvisation, och sångerska – allt multiplicerat i snart sagt vilken genre som helst. Hon har sjungit för Finland i Eurovisionstävlingen, spelat jazz och komponerat i stilar från barock till fritonalitet, från musiker till kyrkomusik. En samtida *musicus universalis* med andra ord.

Möjligen inte samtidigt men sida vid sida med annan musik tillkom *Dreams* år 1992 för klarinett, cello och piano, en ovanlig instrumentkombination. Och resultatet blev också en egensinnig trio där instrumentens lyriska och rytmiska kapaciteter tas till vara. Uppiggande oförutsägbart är ledordet; musiken spritter lekfullt och svängigt, liksom lite spjuveraktigt, den snurrar fram i olika stillandskap för att då och då försjunka i eftertänksamt lyssnande till sig själv – eller rentav till drömska ekon från annan musik? Friskt uppiggande, titeln till trots. Holmström skrev stycket för sina musikervänner i Trio Jacob.

Konserten fortsätter med inhemska förtecken: **Lotta Wennäkoski** (f. 1970) komponerade pianostycket "*lr*" år 2008. Hon säger sig ha sett beställningen som en riskfylld utmaning med tanke på den svindlande mängd pianomusik som

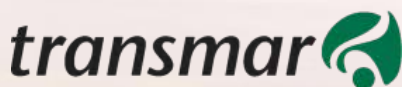
världen redan är begåvad med. Hon ville också frångå sitt mestadels lyriska tonspråk och göra något mera dramatiskt, så hon beslöt sig för en tresatsig form i litterära termer: Drama, Poesi och Prosa. I ett drama åskådliggörs – och framförs – en synpunkt, i prosa framställs en idé mot en varierande bakgrund och för poesin gäller Eeva-Liisa Manners vackra ord: "poesi är det eko som hörs när livet förstummas". Titeln kommer av det ungerska verbet *ír* – för skriva eller dikta.

Grażyna Bacewicz (1909–1969) föddes i Łódź. Hennes far var kompositör och en av hennes bröder blev en framgångsrik pianist. Hon hade alltså ett gott utgångsläge för att bli Polens första kvinnliga komponist att vinna internationellt erkännande. Faderns violinlektioner ledde småningom till ett diplom från Warszawakonservatoriet och vidare till Paris, där hon studerade för Nadia Boulanger – på den tiden alla tonsättaraspiranters Grande Dame. Det kunde hon göra tack vare ett stipendium från självaste Ignaz Paderewski, fantompianisten (vilken pianist har inte spelat hans berömda menuett?) som blev sitt lands statsminister och, senare, frontfigur för det polska motståndet under naziregimen. Bacewicz turnerade flitigt under trettioalet och var länge konsertmästare i den polska radioorkestern i Warszawa, där hon stannade trots krigsutbrottet 1939. Hon gav hemliga konserter under naziockupationen, men efter det sista upproret lämnade hon den

i det närmaste helt förstörda staden och bosatte sig tillfälligt i Lublin.

Mycket av hennes musik är naturligt nog fokuserad kring hennes eget instrument, men hennes produktion omfattar också fyra symfonier, elva solokonsalter, sju kvartetter och annan kammarmusik samt en överraskande stor mängd film- och scenmusik. Sonaten nummer fem, hennes sista för violin och piano tillkom 1951 medan hon ännu musicerade aktivt. En stor del av hennes produktion är av senare datum och det har sin trista förklaring: 1954 råkade hon ut för en bilolycka som tvang henne att lämna sin älskade fiol på hyllan för att i stället ägna sig åt komposition.

Konsertens sista nummer, **Steingrímur Rohloffs** (f. 1971) "*De fyra väderstrecken*" eller på tyska ordagrant "*de fyra himmelsriktningarna*" är lite av en exklusivitet. Det är nämligen beställt just av kvällens artister, Messiaenkvartetten från Köpenhamn och skulle ha uruppförts redan den 13 mars 2020 om inte covid-19 lagt krokben för evenemanget. Sedan epidemin klingat av har verket ofta ingått i Messiaenkvartettens program. Rohloffs opus är egentligen en pianokvartett där den sedvanliga violan ersätts av en klarinett. Messiaenkvartetten beskriver det i sin egen presentation som "ett lyriskt stycke för en unik instrumentkombination". Rohloffs musik väjer dock inte för både upprörda affekter och dramatiska accenter, framför allt i yttersatserna och i det spektakulära slutet; det är vältalig, rytmiskt medryckande och mångskiftande musik.

Framför allt i Norden

Vi finns på Åland,
i Finland
& i Sverige

www.transmar.fi

Fredag 9.8.2024

19.00 Jomala kyrka
"Mångalen"

Lili Boulanger (1893–1918)

"Nocturne et Cortège"
Eriikka Maalismaa (violin)
Emil Holmström (piano)

Steingrímur Rohloff (f. 1971)

Stråkkvartett nr 2 (uruppförande)
Zilliacuskvartetten:
Cecilia Zilliacus (violin)
Julia-Maria Kretz (violin)
Ylvali McTigert Zilliacus (viola)
Kati Raitinen (cello)

Gabriel Fauré (1845–1924)

"Clair de Lune" op. 46 (1888)
Kerstin Avemo (sopran)
Emil Holmström (piano)

Claude Debussy (1862–1918)

"Nuit d'étoiles" & "Fantoche"
Kerstin Avemo (sopran)
Emil Holmström (piano)

Lotta Wennäkoski (f. 1970)

"Sinne"
Cecilia Zilliacus (violin)
Ylvali McTigert Zilliacus (viola)
Kati Raitinen (cello)

Claude Debussy (1862–1918)

"Clair de Lune" ur "Suite Bergamasque"
(1905)
Emil Holmström (piano)

Paus

Arnold Schönberg (1874–1951)

"Pierrot Lunaire" (1912)

1. Mondestrunken (Månberusad)
 2. Colombine
 3. Der Dandy (Dandyn)
 4. Eine blasse Wäscherin
(En blek tvätterska)
 5. Valse de Chopin (Chopinvals)
 6. Madonna
 7. Der kranke Mond (Den sjuka månen)
 8. Nacht (Passacaglia) (Natt)
 9. Gebet an Pierrot (Bön till Pierrot)
 10. Raub (Rov)
 11. Rote Messe (Röd mässa)
 12. Galgenlied (Tokvisa)
 13. Enthauptung (Halshuggning)
 14. Die Kreuze (Korsen)
 15. Heimweh (Hemlängtan)
 16. Gemeinheit! (Nedrighet!)
 17. Parodie (Parodi)
 18. Der Mondfleck (Fläcken på månen)
 19. Serenade (Serenad)
 20. Heimfahrt (Barcarole)
(Hemresa/Barkaroll)
 21. O Alter Duft (O, doft från fordom)
- Kerstin Avemo (sopran)*
Sara Hammarström (flöjt)
Viktor Wennesz (klarinett)
Malin William-Olsson (violin)
Carl-Oscar Østerlind (cello)
Kristoffer Hyldig (piano)

Konserten slutar ca. kl. 21.30.

Man kan aldrig vara nog försiktig i valet av sina föräldrar, sa dansken Pontoppian för fyra hundra år sedan. **Lili Boulanger** (1893–1918) "visste" tydligen vad hon gjorde; båda hennes föräldrar var musiker och själv hade hon absolut gehör redan som tvååring. Fadern hade själv vunnit det celebra Rompriset i komposition år 1835. Nöjd med sin prestation väntade han sedan tills han var 77 år gammal innan Lili kom till världen. Hennes mamma var en rysk prinsessa som kom att gifta sig med sin lärare.

Lilis syster Nadia var sex år äldre och kom i sinom tid också hon att tävla om det franska Rompriset. Det lyckades henne dock inte – men lillasyster lyckades och blev därmed första kvinna att erövra denna åtrådda utmärkelse. Lili hade redan som fyraåring följt med sin storsyster till konservatoriets teoriklasser. Småningom kom hon dessutom att behärska även sång, piano, orgel, violin, cello och harpa... Ryktbarast är hon ändå som tonsättare och som sådan närmast influerad av G Fauré och Debussy. Men hennes stora idol förblev systemen Nadia; komponisten och dirigenten Nadia, som kom att undervisa så många av världens betydande tonsättare ända fram till 1979. Lilis musik sägs vara 'elegant, raffinerat färgad och berörande', vilket kvällens *Nocturne* lär ge belägg för. En fortlöpande melodisk linje leder ut i ett sublimt ingenting... Lili Boulanger skrev länge på en ofullbordad opera till text av Maeterlinck innan hon

dukade under för sin dåliga hälsa, endast 25 år gammal. Den gudarna älskar...

Steingrimur Rohloff (f. 1971) säger följande om sin nya kvartett: *"Min stråkkvartett nr 2 är en gemensam beställning från Katrina Kammarmusikfestival och Kammarmusikveckan i Kaustby. Kamuskvartetten spelade en mycket kort version av den i vintras just i Kaustby. Denna utvidgade version är ett slags kärleksförklaring till hela stråkinstrumentfamiljen. Den är ett familjedokument även i ett annat avseende: min far, min dotter och min sambo är alla violinister."*

Grundläggande satsmönster är snabb-långsam-snabb och de vittnar om min växande böjelse för energi och rytmisk vitalitet när det kommer till musik för stråkar."

Gabriel Fauré (1845–1924) var under större delen av sin långa livstid en gigant i franskt musikliv. När han var barn spelade Chopin fortfarande i Paris salonger, och när han dog hade Schönberg i Wien redan lagt grunden för sin tolvtonsserialism. Fauré efterlämnade en ansevärd mängd verk, i kväll dock representerade endast av en liten pärla från 1887, sången *Clair de lune* – *Månsken*. Texten är Paul Verlaines och Fauré tar fasta på diktarens beskrivning av *"själen som ett landskap med maskerade och lutspelande dansörer, vars sånger i moll blandar sig med månskenet, lika sorgmodigt som skönt"*.

Dansarna i detta poem utför där en bergamask, som anges vara "en klumpig och rustik dans förknippad med clowner

och gyckelspel". Även **Claude Debussy** (1862–1918) inspirerades av samma berömda dikt, och 1890 skrev han *Suite bergamasque*, fyra stycken för piano, av vilka det tredje lånar sin titel av poemet. *Clair de lune* är utan tvivel tonsättarens mest spelade verk för piano – och ändå är resten av hans omfattande produktion för sitt favoritinstrument minsann inte dålig den heller.

Sviten var ett ungdomsverk, och sången *Nuit d'étoiles* är ännu yngre, troligen från 1880. Han var alltså bara 18 år gammal och satte sig djävt att gestalta ord som *"Stjärnenatt! Under dina vingar, smekt av din parfymade bris drömmer jag om död kärlek..."* Han tjänstgjorde då som ackompanjator i madame Moreau-Santis sångklass och tillägnade henne sin nya sång. I denna klass gick emellertid också Marie Vasnier som, trots att hon var gift, blev hans älskarinna för sju år framåt. För henne skrev han tidigt tre andra sånger till texter av Verlaine. En av dem, *Fantoches (Dockor)*, införlivade han senare i sviten *Fêtes galantes*, döpt efter Antoine Watteaus berömda målning. Men där den första versionen slutar i ett gnistrande virtuost fyrverkeri låter han den senare versionen dö ut i ett successivt diminuerande. Texten är dock betydligt muntrare än *Clair de lune* (som förresten också ingick i den första samlingen!). Den målar upp en smått absurd scen ur Commedia dell'arte värld: Scaramouche och Pulcinella gestikulerar under månen, medan den vackra

dottern till en kryddörtsplockande doktor från Bologna halvnaken smyger sig efter sin stilige spanske pirat, vars sorger en kärleksberusad näktergal besjunger så ljudligt den bara kan...

När **Lotta Wennäkoski** (f. 1970) återvände hem efter sina studieår i Budapest kunde det hända att hon ställde sig på gatorna i Helsingfors för att spela ungersk folkmusik på fiol. Hon började också arrangera låtar, både finska och ungerska, för sin 'familjeduo' med klarinettisten Heikki Nikula. Wennäkoski berättar själv: "Ett sådant arrangemang av en finsk folkvisa utföll så oväntat egenartat och bortom alla konventioner att den tycktes vilja flagga för en helt annan värld. Ur det arrears musikaliska material och utgående från denna "nya sköna värld" föddes sedan stråktionen *Sinne*. Titeln kan – och får! – läsas antingen på svenska, eller som det finska ordet för *Dit*. Se där en riktig 'sinnebild' för varje lyssnares frihet att tolka sin musikaliska upplevelse! Den första delen bär namnet *Vie* (*För bort!*), den andra heter *Tie* (*Väg*). Verket spelades första gången i Stockholm 2012 av trion ZilliacusPerssonRaitinen.

Det är i år hundrafemtio år sedan **Arnold Schönberg** (1874–1951) föddes. Det är också jämnt hundra år sedan han presenterade sitt nya tolvtonssystem. Detta var alltså inte utformat 1912 när *Pierrot lunaire* (*Pierrot i månsken*) uruppfördes efter fyrtio repetitioner i Berlin, men tonal musik var det inte längre fråga om. Ett ögonvittne skildrar premiären: "När

solisten visade sig i Pierrotkostym hälsades hon av ett olycksbådande mummel från publiken. Modigt reciterade hon dikt efter dikt trots visslingar, burop och skällsord – blandade med fanatikernas ovationer. Någon ropade illröd i ansiktet: Skjut honom, skjut honom!"

Ingen sköt dock Schönberg den gången, han fick uppleva verkets växande popularitet. Tonsättaren understryker att recitatören nogsamt ska följa den noterade rytmen, men inte sjunga de angivna tonhöjderna. Inte heller ska hen 'tolka' texten dramatiskt utan bara oberörd anpassa den till musiken. Formen kallas melodram. I det här fallet ekar den möjligen en smula av tysk kabaré. Besättningen är en specialensemble som har fått efterföljare (bl.a. *Uusinta Lunaire*) och nya verk har skrivits för s.k. *Pierrotensemble*. En sådan består av sju musiker, antalet poem i *Pierrot lunaire* är tre gånger sju och musiken uppvisar motiv efter motiv med sju toner. Schönberg var fascinerad av talmagi.

Texten är en samling *rondeaux* med dubbla refränger av den belgiske symbolisten Albert Guiraud, som översattes till tyska av Otto Hartleben. De sju första handlar om kärlek, sex och religion, de följande sju om våld, brott och hädelse och de sista sju om Pierrots hemkomst till Bergamo där han ansätts av plågsamma minnen. Versmåttan är strängt föreskrivna och musiken begagnar sig också av klassiska former och tekniker som fugor och andra kontrapunktiska konstgrepp.

Lördag 10.8.2024

10.30 Alandicas foajé, Mariehamn
"Natt, sömn och drömmar i musiken".

Nattliga samtal om musik.

Mattias Lundberg

(professor i musikvetenskap)

Meghan Quinlan (forskare)

Béla Bartók (1881–1945)

Contrasts op. BB 116

för violin, klarinett och piano

2. Pihenő

Malin William-Olsson (violin)

Viktor Wennesz (klarinett)

Kristoffer Hyldig (piano)

Olivier Messiaen (1908–1992)

Préludes

5. Les sons impalpables du rêve

Kristoffer Hyldig (piano)

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Aria ur Goldbergvariationerna
i arr för stråktrio (D. Sitkovetsky)

Cecilia Zilliacus (violin)

Malin William-Olsson (viola)

Kati Raitinen (cello)

John Field (1782–1837)

Nocturne d-moll nr 13

Lento

Kristoffer Hyldig (piano)

Ástor Piazzolla (1921–1992)

"Nightclub 1960"

Sara Hammarström (flöjt)

Petri Kumela (gitarr)

Konserten slutar ca kl. 12.10.

Är musik sövande eller upphetsande? Är en vaggvisa lugnande? Är nattmusik kuslig och skrämmande? Vissa somnar lika bra till en presantosats av Beethoven som till en högljudd rocklåt i bakgrunden. Andra vill ha tråkig musik i hörlurarna – minimalistiska etyder eller Gubben Noak på repeatslinga? *Bonne nuit, tristesse!*

Ett samtal om sömn ska väl helst inte vagga åhörarna till sömns, utan i stället väcka berättigat intresse för ämnet. Det låter riskfyllt att inleda ett *Samtal om sömn och drömmar* med renodlad avkoppling, men det är precis så denna konsert börjar: med *Pihenö* av **Bela Bartók** (1881–1945). Den ungerska titeln betyder just avkoppling, avspänning, vila.

Violinisten József Szigeti och klarinetisten Benny Goodman bad Bartók skriva två stycken som rymdes på var sin sida av en 78-varvare, det vill säga den typ av grammofonskiva som stod till buds 1938. Resultatet blev två livfulla satser som tonsättaren döpte till *Rapsodi* och som uruppfördes i New York året därpå. Några år senare, när Bartók redan emigrerat till USA, lade han till en långsam sats i mitten – *Piranö* – och slutprodukten fick då det osökta namnet *Kontraster*. Den tillagda satsen är ett vackert exempel på sådan musik som Bartók själv kallade "Nattmusik" och som lätt för tankarna till hans fjärde stråkkvartett eller hans sista pianokonsert. På en inspelning från 1943

spelar han själv *Kontraster* tillsammans med de båda beställarna.

Olivier Messiaen (1908–1992) ansåg sina åtta *Preludier för piano* vara hans första verk av värde. Han skrev dem när han nyss fyllt tjugo och man kan änna Debussys skugga bakom honom; dennes 24 berömda pianopreludier med fascinerande programtitlar är bara 10 år äldre. Men de klingande skillnaderna är anmärkningsvärda.

Messiaen hade synestesi. All musik han hörde, spelad eller inom sig, gav honom färgupplevelser. Enskilda toner, tonarter och ackord framkallade alla sin specifika färgskala. Även andra musiker sägs ha ägt samma egenskap, men få har som Messiaen noterat färger i noterna – enligt honom mest för att ange stämningar, inte för att precisera tolkningar. Färger kunde bli grundläggande element i en musikalisk struktur. För preludiet *Les sons impalpables du rêve* (*Ogripbara drömklinger*) anger han följande: *Stycket är polymodalt i en skala av blått och orange, med ett ackord-ostinato och kaskader av ackord i en violett-purpurskala med en nyans av koppar.*

För Messiaen existerade varken tonal, modal eller seriell musik – bara musik med eller utan färg. Berömd är hans förmåga att musikaliskt imitera fågelsång med ornitologisk ackuratess, och han reste vida omkring för att söka efter nya hörsel- och synintryck som inspiration för sin konst; till Japan, till Utahs öknar och Indonesiens

djungler. Med närmast religiös inlevelse ville han skildra godhetens och kärlekens villkor i en motsägelsefull värld.

Johann Sebastian Bachs (1685–1750) Goldbergvariationer är en legendarisk komposition och ett legendariskt konsertnummer. Det finns också en legend om deras tillkomst: den förra ryska ambassadören vid hovet i Saxen tog med sig en tonåring vid namn Johann Gottlieb Goldberg för att han skulle undervisas av Bach. Greve Kaiserling led av sömnlöshet och bad Bach skriva lite ny musik åt Goldberg som denne kunde spela i rummet intill sängkammaren. Det var ju så tråkigt att bara ligga och stirra i taket.

Bach skrev då sitt enda verk av detta slag: en aria med 30 variationer plus en avslutande friare sats, alla med tre gemensamma basgångar. Verket är tänkt för cembalo (eller orgel) med två manualer, och det blir därför lite extra kinkigt att exekvera på en ensam pianoklaviatur. Legendan berättar vidare att greven alltid talade om "sina variationer" och att Bach skulle ha fått en guldbägare fylld med 100 louisdorer till tack. Trots att det konstnärliga värdet förstås är oändligt mycket högre välkomnade den ständigt underbetalde tonsättaren säkert sin gratifikation – även om den troligen bara är en legend.

Verket trycktes 1741, men lär ha påbörjats redan innan Bach kom till det saxiska hovet och det har till och med framförts tvivel om huruvida den ursprungliga melodin (=arian) är Bachs egen. Också

basgångarna var allmångods på den tiden. Emellertid är alla sådana kommentarer likgiltiga. Goldbergvariationerna står över det mesta i sitt slag, oavsett hur de arrangeras och omarbetas – i detta fall till stråkktrio av Dmitry Sitkovetsky.

John Field (1782–1837) föddes i en musikalisk familj i Dublin som snart flyttade till England. Där mötte han Muzio Clementi som blev hans lärare, och kunde redan som sextonåring spela en egen pianokonsert för en Londonpublik. Han var något av ett pianistiskt underbarn, men blev också Clementis medarbetare i dennes företag som tillverkade och sålde pianon i en tid då pianot precis påbörjade sin framgångssaga som universalinstrument i hemmen.

Clementi tog honom med på långa konsertresor (för att han skulle provspela Clementis pianon för kunder). I Wien mötte han Beethoven som prisade hans spel och när han kom till Sankt Petersburg beslöt han sig för att stanna. En rysk general hjälpte honom tills han småningom gjorde en glimrande karriär i Ryssland, både som pianist och lärare. Han kom sedan att dela resten av sitt liv mellan Moskva och Sankt Petersburg, där han också gifte sig med en ung elev.

När han blev förmögen nekade han sig ingenting av världens goda. Särskilt förtjust var han i konjak och hävdade att han berusad spelade bättre än någon nykter musiker. Småningom hämnade sig detta ohämmade leverne, hans fru lämnade

honom och han dök inte alltid upp på annonserade konserter. En gång räddades han efter nio månader på ett sjukhus i Neapel av ryska beundrare.

Han uppfann nocturnen (Chopin och många andra har honom att tacka för den). I en tid av stränga former som sonater och fugor trollband han sina lyssnare med relativt fria fantasier, *"vaga eoliska harmonier, halvkvädda suckar som mjukt klagande flöt genom luften och upplöste sig i finstämd melankoli..."* – så uttryckte sig självaste Franz Liszt i ett förord. Fem av hans sju pianokonserter har ingen mel-lansats; han brukade välja någon nocturne i lämplig tonart eller helt enkelt improvisera en ny på plats.

Skolad i England av italienare och grundare av en storartad rysk pianisttradition räknas han ändå idag som en av Irlands ryktbaraste komponister.

När tangon först kom till Buenos Aires 'milongas' år 1882 spelades den vanligtvis just på flöjt och gitarr. *Tangons historia* är ett av **Ástor Piazzollas** (1921–1992) namnkunnigaste verk. Det tillkom 1985 och består av fyra separata delar som musikaliskt illustrerar fyra epoker och funktioner i det argentinska samhället. Den första delen beskriver muntert pladdrande skökor och sjömän på en bordell kring år 1900; den andra går trettio år senare på dansant musikkafé; den tredje – *Night club* – målar upp umgänget på trendiga kulturklubbar år 1960, medan den fjärde vill visa hur tangon i vår tid nästlar sig in i konstmusiken, till exempel hos Stravinsky och Bartók.

I dag spelas det tango till och med i Mariehamn. På kammarmusikfestivaler. Från Buenos Aires till Las Buenas Islas ...

24.5.2024 —

**SATU
KILJUNEN**

**HC
BERG**

— 8.9.2024

ÅLANDS KONSTMUSEUM

Storagatan 1, Mariehamn öppet alla dagar 10-17 www.konstmuseum.ax

Ett rikt kulturliv gynnar livskvaliteten

Varje år sponsrar vi många föreningar.
Teckna din försäkring hos oss! Det
vinner alla på. Du får ett tryggt skydd
och kultur-Åland kan i ännu högre
grad berika din vardag.

Ömsen
FÖRSÄKRINGAR

KAMMARMUSIKENS PÄRLOR MED FRAMSTÅENDE ARTISTER SEDAN ÅR 1999

7.-13.7.2025

kimitomusifestival.fi

Kimitoön
Kemiönsaari

Ta M/S Eckerö till Sverige

– två trevliga timmar över Ålands hav
med god mat, underhållning
och förmånlig shopping!

ECKERÖ LINJEN

Boka på www.eckerolinjen.ax
Telefon 28 300.

Nyheter, sport,
näringsliv, kultur,
nöje och opinion
samt unika
läsarförmåner
med ålandskortet!

från 8,90/månad

alandstidningen.ax/prenumerera
kundtjanst@alandstidningen.ax
tel. 018-26 026

ÅLAND

KONSTNÄRLIG LEDARE CECILIA ZILLIACUS

Cecilia Zilliacus (violin)

"Cecilia is extremely musical and living proof that it's always possible to pursue unusual ideas." (The Strad, 2018)

Genom åren har publiken omfamnat Cecilias lika raffinerade som varma uttolkningar av allt från de stora klassiska och romantiska verken till nutida kammarmusik och samarbeten över genrerna – från Europas mest framstående symfoniorkestrar, dirigenter och komponister till jazzmusiker, folkmusiker, singer song-writers och många andra.

Utbyte mellan medmusikanter och kontakt med publiken är ledstjärnor för de sammanhang som hon väljer eller initierar. "Jag vill befinna mig i sammanhang där det är viktigt att just jag bidrar med min särprägel – precis som de andra musikerna bidrar med sin – och att vårt arbete tillsammans blir större än delarna." Cecilias arbete med att lyfta fram okända tonsättare, både manliga och kvinnliga, har lett till en mycket bred repertoar. Inte minst möter hon publiken i kompositioner som tonsättare skriver just för henne.

Hon samarbetar regelbundet med internationellt verksamma musiker, kompo-

sitörer och dirigenter, och har gjort en rad uppmärksammade skivinspelningar, varav flera belönats med Grammis. Som solist har hon framträtt med de flesta svenska symfoniorkestrar samt med många nordiska och europeiska.

Cecilia är konstnärlig ledare för Katrinas kammarmusik och hade samma roll för Musikfestspelen Korsholm 2018–2022. Hon var en drivande kraft i den flerfaldigt prisbelönade stråkktrion ZilliacusPersson-Raitinen och är nu aktiv i både Amanda-trion (Kati Raitinen, cello, Bengt Forsberg, piano) och i Zilliacuskvartetten. Hennes ledarskap kännetecknas av en öppen och lustfylld inbjudan till kreativa processer. På så sätt har hon spelat en stor roll för tillströmningen av nordiska och europeiska kompositörer och artister till Stockholm och Finland.

Cecilia är utbildad i Stockholm och i Köln. Hon är professor vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och vid Sibelius-Akademien i Helsingfors. Hon är också ledamot av Kungliga Musikaliska Akademien. Violinen är sedan många år en Nicola Gagliano från Järnåkerfonden.

HUSTONSÄTTARE STEINGRÍMUR ROHLOFF

Foto: Niklas Ottander.

Steingrímur Rohloff (tonsättare)

Isländsk-tyska Steingrímur Rohloff ses som en av de främsta skandinaviska tonsättarna idag och hans verk har framförts i mer än 25 länder. Han har studerat i Köln och Paris, vid Conservatoire Supérieur och vid IRCAM för Gérard Grisey och Marc-André Dalbavie.

Steingrímurs verklista sträcker sig från orkester- och kammarmusik till elektronisk musik och under de senaste åren har han även komponerat ett antal operor. Hans första sceniska verk var barnoperan "Historien om en mor" som är baserad på Hans Christian Andersens saga. För den har han belönats med Danmarks största scenkonstpris: Reumert.

Steingrímur samarbetar regelbundet med den världskända Ensemble Modern och med festivaler som Klang, Wien Modern, the Huddersfield Contemporary Music Festival, Klangspuren, Aldeburgh festival of music, Cresc-Frankfurt, Triennale Köln m.fl.

Under åren 2022–2023 tillkom fyra nya orkesterverk: Concerto Grosso, Schumann-Fragmente, Doppelgängerkonzert och War Requiem. Bland kommande kompositioner kan nämnas en piano-konsert och en konsert för valthornens stämledare i Berliner Philharmoniker, Stefan Dohr i samarbete med Aalborg Symfoniorkester.

Foto: Maarit Kytöharju.

Lotta Wennäkoski (tonsättare)

Lotta Wennäkoski är tonsättare och bor i Helsingfors. Hennes kompositioner består av både orkesterverk, verk för kammarensembler och vokala verk och de framförs regelbundet över hela världen. 2017 beställde t. ex. BBC ett orkesterverk av henne, "Flounce", som fick sitt uruppförande på festivalen Last Night of the Proms samma år. Verket har tillsvidare framförts ca 50 gånger sen dess.

Bland senare beställningsverk kan nämnas stråkkvartetten "Pige" (2022) för Danish String Quartet, harpkonserterna "Sigla" (2022) för Sivan Magen och finländska Radions symfoniorkester (RSO) samt violinkonserten "Prosoidia"

(2022–2023) för Ilya Gringolts och BBC Symphony Orchestra. Lotta har också nyligen avslutat sin första helaftonsopera "Regine" som är ett beställningsverk för Nyslotts Operafestival.

Wennäkoski har belönats med det finländska statspriset för musik år 2020 och hon är för närvarande (2022–2026) konstnärsprofessor – en hederstitel beviljat av finländska Centret för konstfrämjande.

RSO har spelat in hennes orkestermusik år 2015 (Soie) och år 2022 (Sigla) – båda för skivmärket Ondine. Det senare verket vann Gramophone Award 2023 i kategorin contemporary music (samtida musik).

Kerstin Avemo (sopran)

Kerstin Avemo är sedan säsongen 2018/19 knuten till GöteborgsOperan som solist, samt som ambassadör för operahuset, där hon sedan dess kunnat ses i rollerna som Juliette i Nyckeln till Drömmarna av Martinu, Kvinnan i Vox Humana, Violetta i David Radoks La Traviata, Mimi i La Bohème och Prima Donna i Donizettis Viva la mamma.

Kerstin debuterade 2002 på GöteborgsOperan med titelrollen i Alban Bergs Lulu, för vilken hon belönades med Svenska Dagbladets operapris och Tidskriften Operas pris. Hon har också kunnat ses på Kungliga Operans scen i ett flertal produktioner såsom Leilah/Lilith i Kungliga Operans världspremiär av Tristessa av Johan S. Bohlin, Nattens Drottning i Trollflöjten, Mélisande i Pelléas och Mélisande, Gilda i Rigoletto, och Adele i Läderlappen.

Kerstins klara, höga sopran och starka scenpersonlighet har gett färg åt flera moderna verk, såsom Kristin i Philippe Boesmans tonsättning av Strindbergs Julie och Wendla Bergmann i Benoît Merniers opera på Wedekinds Frühlings Erwachen (båda med urpremiär på La Monnaie).

Kerstins omfattande konsertrepertoar sträcker sig från tidig musik till nyskriven och hon framträder regelbundet med svenska och internationella symfoni- orkestrar. På CD återfinns hon bland andra på Renée Jacobs inspelning av Händels Messias (Harmonia Mundi) och på DVD i Christoph Loys Enleveringen ur Seraljen (Oper Frankfurt) och Hanekes Così fan tutte.

Kerstin är utbildad vid Operahögskolan i Stockholm. 2016 tilldelades hon H.M. Konungens medalj Litteris et Artibus för sina framstående konstnärliga insatser som operasångerska

Sara Hammarström (flöjt)

Efter att ha erhållit solistdiplom vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm (1996) studerade Sara Hammarström vidare i Glasgow, Paris och Köln, bland annat för dirigenten och tonsättaren Peter Eötvös, samt för flöjtisten Aurele Nicolet.

Sara är numera en av Sveriges mest eftersökta flöjtister, med en mångsidig repertoar av både solistiska och kammarmusikaliska verk. Hon har varit involverad i ett stort antal samarbeten med tonsättare, däribland Salvatore Sciarrino, Chaya Czernowin och Steve Reich, och hennes genuina intresse för nutida musik har resulterat i otaliga uruppföranden.

Sara har tillsammans med kvartetten Pärlor för Svin och ensemblen Norrbotten Neo gjort en rad skivinspelningar som har fått lysande recensioner. Tillsammans med dessa ensembler har hon också tilldelats flera priser och utmärkelser, bland annat FST interpretpris två gånger och nu senast var hon nominerad till Nordiska rådets musikpris 2023.

Som solist har Sara framträtt med de flesta svenska orkestrarna, bland annat i Sven-David Sandströms flöjtkonsert. För närvarande är hon soloflöjtist i Västerås Sinfonietta.

Foto: Oscar Lovnér.

Foto: Jukka Harju.

Emil Holmström (piano)

Emil Holmström framträder både som solist, kammarmusiker och som ensemblemusiker, över hela Europa, Amerika, Japan och Australien. Han uppträder också regelbundet på finländska musikfestivaler och i konsertserier, och har framträtt som solist med bland andra Sinfonia Lahti, Lapplands kammarorkester, Radions symfoniorkester (RSO) och Tapiola Sinfonietta.

Emil är medlem i defunensemblen, som är en av de främsta ensemblerna för ny musik i Finland, Uusinta Ensemblen, Tristero Piano Trion och framträder ofta som gäst i Avanti!.

Emil har spelat in otaliga uruppföranden för Alba Records och den finländska Rundradion (YLE) och leder konsertserien Bösendorfer – 1882 som fokuserar på betydande 1800-talsrepertoar i en tidsenlig miljö med tidsenliga instrument. År 2022 övertog han det konstnärliga ledarskapet för PianoEspoo-festivalen 2023 och 2025 och från och med 2023 leder han även Musik vid havet-festivalen i Ingå.

Emil har studerat vid Sibelius-Akademien för Erik. T. Tawaststjerna och kompletterat studierna i Paris som elev till Marie-Françoise Bucquet. Han har även studerat komposition för Veli-Matti Puumala.

Mikko Ivars (cello)

Mikko Ivars har studerat vid Sibelius-Akademien för Martti Rousi och kompletterat sina studier med mästarkurser för bl.a. Arto Noras, Boris Pergamenschikow, Ralph Kirshbaum och Truls Mørk.

Utöver egen konsertverksamhet har Mikko gjort inspelningar med olika kammarensembler och som kammarmusiker har han uppträtt på de främsta finländska musikfestivalerna, i flera europeiska länder samt i Ryssland, Turkiet, Mexiko, USA och Japan.

Sedan 2003 är Mikko medlem i finländska Radions Symfoni-orkester (RSO). Han är också solocellist i Virtuosi di Kuhmo och medlem av Avanti!. Solistfarenhet har han även fått i samarbete med dessa orkestrar.

Annan typ av musik och arrangemang har Mikko blivit bekant med i samband med turnéer med Samae Koskinen och Samuli Putro.

Mikko har grundat kammarmusikfestivalen i Hauho (Hauho Music Festival) och är fortfarande ansvarig för planeringen av evenemanget. 2011 tilldelades han Tavastehus stads kulturpris för detta arbete.

Foto: Jaakko Paarvala.

Pipsa Juslin (kördirigent)

Pipsa Juslin är född i Tavastehus, Finland. Hon började sina musikstudier i församlingens ungdomsorkester som 9-åring med trumpet som sitt instrument. Vid Tavastehus Musikinstitut studerade hon sång, piano och orgel. Hon påbörjade studier vid Sibelius-Akademins kyrkomusikavdelning 1988.

Pipsa har jobbat som kantor i olika församlingar och hon anlitas som övningspianist och körrepetitor för olika projekt. Hon är även en utbildad sjukskötare med arbetserfarenhet från akut- och intensivvård. Sedan juni 2022 jobbar hon som kantor i Eckerö-Hammarlands församling.

Therese Karlsson (sopran)

Therese Karlsson är utbildad vid Kungl. Musikhögskolan samt Operastudio 67 i Stockholm. Hennes sånguppsdrag spänner från nyskriven musik till opera, musical och musikteater, där den röda önsketråden är att det sceniska uttrycket och en fri röst skall få möta publiken och beröra eller röra om!

Sommaren 2024 medverkar Therese i rollen som Beda i Musikteatern Katriona. Övriga produktioner av Kulturföreningen Katriona som hon medverkat i är soloframträdande i "Röstriter" av Fredrik Hedelin 2016 – Katriona Kammarmusik, queeroperan Magnus-Maria 2014–2016 (musik: Karólína Eiríksdóttir), rollen som Grevinnan i "Figaro1917", en åländsk version av Mozarts "Figaros bröllop", den stora framgången med den musikaliska komedin "Alla mina fiender" år 2019 samt i rollen som Ebba i operan Lisbeta – en trollkona skall du icke låta leva, (K. Eiríksdóttir) 2021–2022.

Therese Karlsson har gett ut albumet "Folkton", bestående av nordiska folksånger, och med sina sånger Free och Northern Light toppat Vegatoppen både 2019 och 2021.

Foto: Heidi Piironen.

Petri Kumela (gitarr)

Petri Kumela har etablerat sin position som en av landets mest mångsidiga och intressanta klassiska gitarrister. Han är lika 'hemma' på s.k. periodinstrument som i samarbete med nutida tonsättare. Han är internationellt känd för sin fördomsfrihet och anpassningsförmåga oberoende av om det är en fråga om en recital i Kolkata eller en skolkonsert i Japan. År 2023 var han nominerad till Nordiska rådets musikpris.

Petri har vunnit första pris i internationella tävlingar som "Scandinavian Guitar Festival" och "Stafford Classical Guitar Recital".

I hemlandet har Petri hörts på flera festivaler men också som orkestersolist med finländska Radions symfoniorkester (RSO), Sinfónica de Galicia, Lapplands kammarorkester, Tapiola Sinfonietta, Finländska barockorkestern (FiBO) och Mellersta Österbottens kammarorkester. Han är också en aktiv kammarmusiker och har uppträtt bl. a. med ensembler som Uusinta, defun, Insomnio och Tampere Raw.

Petri har speciellt ägnat sig åt nutida musik och har uruppfört tio gitarrkonserter och otaliga småstycken såväl i Finland som utomlands. Bland tonsättarna kan nämnas Kalevi Aho, Minna Leinonen, Olli Kortekangas, Poul Ruders, Joachim F.W. Schneider, Sebastian Hilli, José-María Sanchez-Verdú, Lotta Wennäkoski och Pehr Henrik Nordgren. Han har även gjort otaliga inspelningar, både i form av CD-skivor och radio- och TV-inspelningar.

Petri var konstnärlig ledare för kammarmusikserien under 2013 års Nordiska Musikdagar och 2017 planerade han den internationella gitarrfestivalen Sibbo Toner. Han är också med och koordinerar konsertserierna Klassinen Hietsu och Hietsu is Happening!

Petri har studerat vid Helsingfors konservatorium för Juan Antonio Muron och i Tyskland vid Hochschule für Musik Nürnberg-Augsburg för Franz Hálaszin. Han har även deltagit i otaliga mästarkurser. Han undervisar nu vid Sibelius-Akademien.

Foto: Karolina Lundberg.

Mattias Lundberg

(professor i musikkvetenskap)

Mattias Lundberg är professor i musikkvetenskap vid Uppsala universitet. Hans forskning rör främst musik från den nordiska medeltiden, samt 1500- och 1600-talen.

För en bredare allmänhet är Mattias framför allt känd genom TV-framträdanden och en lång rad folkbildande radioprogram om musikteori och musikhistoria. I programmet Fråga musikprofessorn i Sveriges Radio P2 svarar han till exempel tillsammans med journalisterna Maja Åström och Josefin Johansson på allmänhetens frågor om musik. Detta program nominerades till Prix Europa, i Potsdam 2019 och fick där andra pris.

Bland Mattias senaste publikationer kan nämnas *The World of Sound as a Prison* (2024), *Invoking the Modal Nymph* (2024) och *Andreas Karlstadt's Fifty-Three Theses against Gregorian Chant of 1521* (2024).

Eriikka Maalismaa (violin)

Eriikka Maalismaa är en av vårt lands mest aktiva frilansande musiker. Hon ordnar bland annat Klassinen Hietsu-konsertserien och Klubben för invasiva arter samt spelar i otaliga finländska och internationella ensembler

Eriikka har fungerat som konsertmästare och stämledare i olika orkestrar, bland annat i Mahler Chamber Orchestra, Helsingfors stadsorkester och Tapiola

Foto: Cata Portin.

Sinfonietta, och älskar rollerna som kamarmusiker, organisatör och alttiallo.

Eriikka är speciellt intresserad av att samarbeta med nu levande kompositörer, och har också beställt en hel del verk av finländska tonsättare. T.ex. Veli Kujala och Jouni Hirvelä har komponerat var sin violinkonsert som är tillägnade henne.

År 2019 utkom en Emma-prisbelönad CD på vilken Eriikka spelar alla Robert Schumanns violinsonater tillsammans med

pianisten Emil Holmström – på tidsenliga instrument. Det nyaste albumet från 2021 innehåller sonater av Amy Beach och Richard Strauss.

Vid sidan av den så kallade klassiska musiken jobbar Eriikka gärna med elektronisk musik och mellan olika konstformer – eller i glad sammanblandning! Hon är för tillfället innehavare av ett 5-årigt arbetsstipendium från det finländska Centret för konstfrämjande.

MESSIAEN QUARTET COPENHAGEN

Foto: Lisbeth Holten.

Messiaen Quartet Copenhagen (MCQ)

Entusiastisk, charmerande och djupt emotionellt engagerad är kanske de bästa epiteten för att beskriva Messiaen Quartet Copenhagen. Kvartetten är också känd för att kommunicera otroligt bra med sin publik!

Kvartettens instrumentkombination hänför sig till sammansättningen i "Quatuor pour la fin du temps" (Kvartett för tidens ände) som ger en unik möjlighet och

kombination att forma om traditionella genrer och mästerverk, något kvartetten drar fördel av i sin programplanering.

MQC utmanar och utvecklar ständigt sin musikalitet genom att beställa nya verk från olika tonsättare vilket i sin tur bidrar till att kvartettens konserter och uruppföranden regelbundet förmedlas 'live' via radio.

Kvartetten har hänfört många åhörare genom att framföra arrangemang av

större orkesterverk som Debussys 'l'Après-midi d'un faune' och Wagners 'Isoldes Liebestod' där den symfoniska klangen och djupet blandas genialiskt och naturligt med intim kammarmusik.

MQC är den drivande kraften i musikerkollektivet "Østerbro Koncertforening" i Köpenhamn. Här utvecklas nya idéer och intimiteten mellan musiker och åhörare prioriteras. Kvartetten turnerar regelbundet i både Europa och Asien och är från och med 2024 konstnärlig ledare för Båstad Internationella Kammarmusikfestival.

Malin William-Olsson (violin & viola)

Malin William-Olsson är anställd som alternerande stämledare för 2. violin i Sveriges Radios Symfoniorkester. Hon har tidigare varit konsertmästare i Helsingborgs Symfoniorkester och gästas ofta ledande orkestrar i både Sverige och Danmark.

Utöver detta är Malin en entusiastisk kammarmusiker och medlem i bl.a. Stockholm Syndrome Ensemble, Mahler Chamber Orchestra och Spira Mirabilis. Hon har mottagit Kungliga Musikaliska Akademiens stora studiestipendium och är tidigare medlem av den prisbelönta Talisker Quartet.

Kristoffer Hyldig (piano)

Kristoffer Hyldig är en ytterst aktiv pianist i danskt musikliv. Han spelar regelbundet i musikföreningar och på festivaler, både som solist och kammarmusiker och hans

konserter blir ofta inspelade av Danmarks Radio (DR) P2. Han har bland annat varit solist med Det Kongelige Kapel och Copenhagen Phil, och har mottagit juryns specialpris i EU Piano Competition. Han har också blivit tilldelad Musikanmelderingens Kunstnerpris och Jakob Gades Store Legat.

Carl-Oscar Østerlind (cello)

Carl-Oscar Østerlind har vunnit en hel mängd priser, bl. a. förstapris i Den Danske Strygerkonkurrence och DR's Kammermusikkonkurrence samt mottagit Jacob Gades Store Legat. Han är utbildad i Stockholm, Köpenhamn och Los Angeles och har uppträtt som solist med orkestrar såväl i Skandinavien som USA och Mexico. Han har givit ut två CD-skivor med sonater av Brahms och Schnittke och är regelbundet gästsolist i flera danska och svenska orkestrar och ensembler.

Viktor Wennesz (klarinett)

Viktor Wennesz är anställd som konsertmästare i Den Kongelige Livgardes Musikkorps. Han är utexaminerad från Det Kongelige Danske Musikkonservatorium och uppträder regelbundet med ledande danska kammarensembler. Han har varit solist bl.a. i Tivolis Koncertsal och vann 2007 Marco Fiorindo internationella kammarmusiktävling. 2010 debuterade han i Carnegie Hall. Han medverkar på flera kritikerrosade inspelningar och framträder regelbundet i radio.

Meghan Quinlan (forskare)

Forskaren Meghan Quinlan har en verkligt multidisciplinär bakgrund, med studier såväl i konst-, social- och naturvetenskaper (liberal arts and natural sciences; B.Arts. Sc., McMaster) som medeltidsstudier (M.St., Oxon) och musikvetenskapliga studier (DPhil, Oxon). Detta breda studieperspektiv avspeglas även i hennes övriga arbete vilket inkluderar både närläsning av medeltida sånger och vidare utforskning av musikens roll i den medeltida kulturen.

Meghan är också utbildad kördirigent och sångare vilket även medför att hon tidvis framför de sånger som hon studerar.

Bland Meghans senaste publikationer kan nämnas *When Courtly Song invades History: Lyricising Blanche de Castile* (2021), *Eye, Mouth, and Ear: The Female-Voiced Contrafacta of Can vei la lauzeta mover* (2021), *Repetition as Rebirth: A Sung Epitaph for Gautier de Coinci* (2020) och *Can Melodies be Signs? Contrafacture and Representation in Two Trouvère Songs* (2020).

Foto: Tina Axelsson.

Zilliacuskvartetten

2024 blev det topplacering och vinst i kategorin Årets klassiska för Zilliacuskvartetten vid *Grammisgalan* den 8 maj. Inspelningen från db Productions heter "*The Zilliacus Quartet: Grieg, Maier, Röntgen – String Quartets*"

Zilliacuskvartetten består av Cecilia Zilliacus och Julia-Maria Kretz, violin, Ylvali McTigert Zilliacus, viola och Kati Raitinen, cello.

Cecilia Zilliacus

(konstnärlig ledare, violin)

Se sid. 40.

ZILLIACUSKVARTETTEN

Julia-Maria Kretz (violin)

Julia-Maria Kretz är född i Berlin. Hon var en av professor Marianne Boettchers elever och studerade sedan för professor Thomas Brandis på Universität der Knste Berlin och fr sin pappa Josef Suk i Prag.

Med Julius Stern Pianotrio har Julia-Maria vunnit ett antal priser vid tävlingar, såväl vid internationella kammarmusiktvlingen Premio Vittorio Gui i Florens som vid Felix Mendelssohn-Bartholdy-tävlingen i Berlin, samt vid den internationella kammarmusiktvlingen Trio di Trieste i Trieste.

Ylvali McTigert Zilliacus (viola)

Ylvali r sedan 2020 medlem i Uppsala Kammarsolister och stämledare i Uppsala Kammarorkester. Dessförinnan var hon medlem i och turnerade internationellt med Mahler Chamber Orchestra.

2009–2013 var hon stämledare i Musica Vitae kammarorkester i Växjö.

Kammarmusik har alltid varit Ylvalis främsta intresse. Under studietiden i London bildade hon Lendvai String Trio (2004) tillsammans med Nadia Wijzenbeek och Marie Macleod. Trion etablerade sig som en av de främsta och har bland

annat framträtt i Londons Wigmore Hall och Amsterdams Concertgebouw samt spelat in kritikerrosade skivor av Beethovens och Röntgens samtliga stråktrios. 2011 fick ensemblen motta Kersjespriset i Holland.

Ylvalis solistuppdrag inkluderar framträdanden med Musica Vitae i Max Bruchs Romans för Viola och Orkester, med Ernen Festival Orchestra i Sally Beamish Violakonsert nr. 3 och nu senast med Uppsala Kammarorkester tillsammans med Øyvor Volle i Lera Auerbachs Sogno di Stabat Mater.

Ylvali har glädjen att få låna och spela på ett instrument från Järnåkerstiftelsen, en Storioni byggd i Cremona 1767.

Ylvali studerade i London och Berlin för Simon Rowland-Jones, Tabea Zimmermann och David Takeno. Under studieåren medverkade hon även åtskilliga gånger vid Prussia Cove International Chamber Music Seminar där Steven Isserlis är huvudlärare och konstnärlig ledare.

CITY BLOMMOR

TORGATAN 5

Vardagar	08.30-20.00
Lördagar	10.00-16.00
Söndagar	11.00-15.00

CITYBLOMMOR.AX

TIME OUT

www.rundbergs.com

öppet till 24 alla dagar!

ZILLIACUSKVARTETTEN

Kati Raitinen (cello)

Kati har etablerat sig som en av Sveriges mest framträdande musiker. Förutom sin tjänst som solocellist i Kungliga Hovkapellet driver hon tillsammans med stråktionen ZilliacusPerssonRaitinen kammarmusikserien "Äntligen måndag" i Stockholms konserthus. Med denna trio blev hon tilldelad svensk Grammis 2005 och 2011 för inspelningar av Bachs Goldbergvariationer och Mozarts Divertimento K563.

År 2018 vann hon ytterligare en Grammis för inspelningen av Amanda Maiers Pianotrio tillsammans med pianisten Bengt Forsberg och violinisten Cecilia Zilliacus.

Kati framträder även regelbundet på festivaler runt om i världen och har gjort otaliga inspelningar för radio och TV varav den senaste, en kortfilm till musik av Rita Strohl sändes hösten 2022 i SVT. Hon har spelat som solist med de flesta svenska orkestrarna.

2022 gjorde Kati sin debut som konstnär på Mänttä Art Festival (Mäntän kuvataideviikot) och 2023 valdes Kati in i Kungliga Musikaliska Akademien.

Kati studerade i Helsingfors för professor Martti Rousi och i Stockholm för professor Frans Helmerson.

Foto: Tina Axelsson.

KULTURFÖRENINGEN KATRINA

Kulturföreningen Katrina arrangerar konserter och andra musikevenemang. Föreningen inledde sin verksamhet år 2000 med att sätta upp musikteatern Katrina. Kulturföreningen vill främja professionalismen i det åländska musiklivet. För att nå detta höga ideal ordnar föreningen hellre färre än flera konserter. Kulturföreningen Katrina och Katrina kammarmusik har fått sitt namn efter Sally Salminens roman om Katrina.

FESTIVALMEDARBETARE

Sylvia Clemes
Rosi Djupsund, verksamhetsledare
och ansvarig producent
Rosel Högstrand
Carita Johansson, biljettansvarig
Mona Karlsson, webbansvarig
Ann-Christina Kjeldsen, språkrör för
Katrina kammarkör
Patrik Komorowski, alltiallo
Barbro Koskinen
Britt-Marie Lundberg
Therese Magnusson, mästarkursansvarig
Ghita Nyström
Tuula-Riitta Nyström
Christina Sandqvist
Barbro Sundback
Emilia Sågfors, producent
Cecilia Wickström, scenansvarig

PROGRAMBOK

Lasse Zilliacus, programtexter
Christina Sandqvist, annonser
Robert Jansson, layout
Cecilia Zilliacus
Rosi Djupsund
Emilia Sågfors

KULTURFÖRENINGEN KATRINAS STYRELSE

Barbro Sundback, ordförande
Patrik Komorowski, viceordförande
Casper Wrede, sekreterare
Carita Johansson, kassör
Mona Karlsson
Ann-Christina Kjeldsen
Jan-Ole Lönnblad
Siv Ekström (ers.)
Johanna Fogelström-Duns (ers.)
Cecilia Wickström (ers.)

KONTAKT

Kulturföreningen Katrina
Norra Esplanadgatan 5, AX-22100 Mariehamn, Åland
Tfn +358 40 1649310
info@katrina.ax
www.katrina.ax

KATRINA KAMMARMUSIK

ÅLAND 5–10 AUGUSTI 2024

PRESENTATION AV MEDVERKANDE

Kerstin Avemo	44
Sara Hammarström	45
Emil Holmström	46
Kristoffer Hyldig	53
Mikko Ivars	47
Pipsa Juslin	48
Therese Karlsson	48
Julia-Maria Kretz	56
Petri Kumela	49
Mattias Lundberg	50
Eriikka Maalismaa	51
Ylvali McTigert Zilliacus	56
Messiaen Quartet Copenhagen	52
Megan Quinlan	54
Kati Raitinen	58
Steingrímur Rohloff	42
Viktor Wennesz	53
Lotta Wennäkoski	43
Malin William-Olsson	53
Cecilia Zilliacus	40
Zilliacuskvartetten	55
Carl-Oscar Østerlind	53

PRESENTATION AV KOMPOSITÖRER

Grażyna Bacewicz	28
Johann Sebastian Bach	36
Daniel Bacher	23
Béla Bartók	35
Luigi Boccherini	12
Aleksandr Borodin	7
Lili Boulanger	31
Claude Debussy	32
Richard Dehmels	25
Gabriel Fauré	32
John Field	36
Carita Holmström	28
György Ligeti	10
Jack Mattsson	13
Olivier Messiaen	35
Pehr Henrik Nordgren	8
Per Nørgård	14
Ástor Piazzolla	37
Steingrímur Rohloff	13, 18, 29, 32, 42
Kaija Saariaho	22
Alfred Schnittke	23
Franz Schubert	9, 13
Robert Schumann	17, 18, 19
Arnold Schönberg	14, 25, 33
Toru Takemitsu	22
Lotta Wennäkoski	14, 18, 23, 28, 33, 43
Antonio Vivaldi	24